

Fylkesmannen i Oppland

ÅRSRAPPORT 2005

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	side 2
Innledning.....	side 2

DEL 1

Fylkesmanens personlige kommentar.....	side 3
Utviklingstrekk og utfordringer	
1.1 Utviklingstrekk i Oppland.....	side 4
1.2 Fylkesmannsembetet.....	side 5

DEL 2

2.1 Modernisering av offentlig sektor.....	side 6
2.2 Samordning og veiledning.....	side 7
2.3 Velferd, helse og personrettet tjenesteyting.....	side 8
2.4 Oppvekst og utdanning.....	side 10
2.5 Regional planlegging og arealpolitikk.....	side 12
2.6 Naturressursforvaltning.....	side 13
2.7 Informasjonsformidling og -forvaltning.....	side 15
2.8 Innovasjon og verdiskaping.....	side 15
2.9 Samfunnsikkerhet og beredskap.....	side 14

DEL 3

Miljøverndepartementet.....	side 17
Landbruksdepartementet.....	side 17
Kunnskapsdepartementet.....	side 26
Barne- og familiedepartementet.....	side 30
Justis- og politidepartementet.....	side 33
Kommunal- og regionaldepartementet.....	side 34
Helse- og sosialdepartementet.....	side 38
Kultur- og kirke departementet.....	side 43

Innledning

Vi viser til endelig tildelingsbrev for 2005, punkt 1.3 med føringer for utarbeidelsen av årsrapporten for 2005. Fylkesmannen i Oppland har valgt å dele årsrapporten inn i 3 deler.

Del 1 vil ha fokus på beskrivelsen av tilstanden og utviklingstrekk for Oppland fylke og for embetet.

Del 2 vil være en kommentardel til kapitlene 2.1 til 2.9 i endelig tildelingsbrev.

Del 3 vil være en beskrivelse av status i forhold til det elektroniske embetsoppdraget.

Fylkesmannens personlige kommentar

Vesentlige oppgaver som formidler av statlig politikk, som rettssikkerhetsinstans og som samordner ble utført av Fylkesmannen i Oppland i 2005. Dette går fram av den konkrete statistikken vår for 2005. Veilednings- og kontrolloppgaver overfor kommunene økte. Eksempelvis behandlet vi 26 prosent flere regulerings/bebyggelsesplaner og 34 prosent flere dispensasjonsøknader enn året før. Oppgaver knyttet til rettssikkerhet for enkeltpersoner økte. Eksempelvis var det innenfor skolesektoren flere klager på skoleplassering, spesialundervisning og skoleskyss enn året før.

Det ligger i tida at enkeltpersoner i større og større grad kjenner rettighetene sine. Gjennom et synlig og tydelig fylkesmannsembetet utvikles ombudsmannsrollen overfor innbyggerne. Ingenting tyder på at behov for en slik rolle vil avta.

Nasjonale politikkformidling var også betydelig i 2005. Nasjonalt prioriterte oppgaver, blant annet knyttet til nasjonale prøver, folkehelsearbeid og innen næringsutvikling i landbruket har stilt store krav til ressurser og kompetanse. Fylkesmannen var sterkt engasjert i Innlandet 2010-prosessen, initiert av regjeringen. Denne har ført næringsliv og offentlige myndigheter i Hedmark og Oppland sammen i en fruktbar dialog basert på konkrete mål. Fylkesmannen engasjerte seg også i kommunestrukturprosjektet – i en erkjennelse av at små kommuner, som det er mange av i Oppland, må finne løsninger for å være konkurransedyktige bo-, arbeids- og serviceskommuner i framtida.

Å forvalte nasjonal politikk overfor kommunen krever god kompetanse og dialog. For eksempel er det på miljørta en balansegang mellom hyttebygging og forvaltning av villrein, mellom næringsønsker og verneinteresser i og ved nasjonalparkene, mellom boligbygging og dyrket markert i bynære strøk og mellom politikk og fag innenfor rovviltforvaltningen.

En slik balansegang blir tydelig i et omfattende og langsiktig prosjekt som Fylkesmannen deltar i. Dette har som mål å sikre at villreinfangsten i Nord-Gudbrandsdal og områdene rundt får plass på UNESCOs verdensarvliste.

Fylkesmannen har i 2005 initiert flere samordningsoppgaver. For å gjøre den svært omfattende NAV-reformen så vellykket som mulig i fylket, leder fylkesmannen NAV Forum Oppland, der fylkesledelsen i NAV Interim møter KS. Arbeidet med å sørge for at de snart fusjonerte statsetatene aetat og trygdeetaten kan møte kommunene i et jevnbyrdig partnerskaper til beste for innbyggerne, vil aktualiseres ytterligere framover.

Kristin Hille Valla

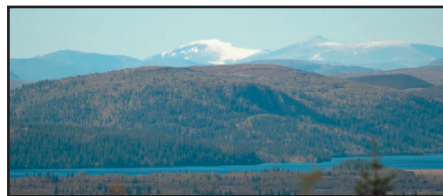
Et spesielt 3-årig samordningsprosjekt mellom ti statlige virksomheter i Oppland og det private næringsliv skal gjøre det offentlige i fylket til et fortrinn for bedriftene her. Fylkesmannen tok initiativ til prosjektet og leder styringsgruppen. Forventningene til dette er store.

Synlighet og tydelighet er kjennetegn for Fylkesmannen i Oppland. I det offentlige rom opplever vi at stadig flere kjenner til Fylkesmannens funksjon og oppgaver. Fylkesmannen blir benyttet som klageinstans av folk flest, som veileder av fagpersoner i kommunene – og som døråpner av kommunenes politiske ledelse.

Heller ikke i fylkesmannsembetet i Oppland er det alltid samsvar mellom ambisjoner og tildelte ressurser innenfor alle felt. Likevel – vesentlige mål er nådd i 2005 takket være kompetente og engasjerte medarbeidere, som gjennom sitt daglig arbeid har bidratt til positiv utvikling av opplandssamfunnet og trygghet for innbyggerne.

Kristin Hille Valla

Tilstand, utviklingstrekk og utfordringer – Oppland og embetet

1.1 Utviklingstrekk i Oppland

Opplands 26 kommuner er svært ulike i størrelse. Den minste kommunen, Etnedal, har 1400 innbyggere, mens den største, Gjøvik, har 27700. Når det gjelder areal, varierer størrelsen fra Jevnaker som er 224 km² til Lesja som er 2249 km².

Oppland hadde per 3. kvartal i 2005 183 215 innbyggere (kilde: SSB). Fylket hadde taktet være relativt stor innflytting fra utlandet, netto innflytting de tre første kvartalene i 2005, og antall innbyggere var 41 flere enn ved årsskiftet 2004/05. Likevel hadde de fleste kommunene, 16 av 26, nedgang i folketallet i perioden. Mange av kommunene i Oppland har i flere år drevet aktiv markedsføring for å rekruttere nye innbyggere.

Arbeidskraft og areal er samfunnets største fortrinn.

Den negative befolkningsutviklingen i fylket er derfor en sentral utfordring for alle. Utviklingen har negative innvirkning på bosettingsmønsteret og aktiviteten både i arbeidsliv og frivillig sektor. Innbyggertallet er det viktigste kriteriet for beregning av rammetilskudd til kommunene. Negativ utvikling i folketallet gir dermed lavere inntekter til finansiering av tjenestetilbudet i kommunen, noe som igjen virker negativt på hvor attraktiv kommunen er å bosette seg i.

Oppland har en forholdsmessig større andel av sysselsettingen i landbruk, hotell og restaurant, industri, samt bygg og anlegg enn resten av landet. Fylket har også en større andel av sysselsettingen i offentlig virksomhet, som helse- og sosialtjenester og undervisning enn landsgjennomsnittet. Størst avvik i positiv retning er det i landbrukssysselsettingen.

Arbeidsledigheten i Oppland var per desember 2005 2,3 % av arbeidsstyrken (kilde: Aetat Oppland), mens den på landsbasis var 3,0 %. Tilsvarende tall for Oppland i desember 2004 var 2,6 %. Også på dette området er det stor variasjon mellom

regionene. Valdresregionen og Landkommunene hadde den laveste arbeidsledigheten i fylket med 1,4 %. Høyest lå Nord- og Midt-Gudbrandsdalen med en ledighet på 2,7 % av arbeidsstyrken. Nedgangen i arbeidsledigheten fra desember 2004 var størst i Nord-Gudbrandsdalen.

Utdanningsnivået i Oppland er fortsatt lavest i landet. En undersøkelse fra 2004 viser at bare 18 % av befolkningen over 16 år hadde høyere utdanning. (Kilde: SSB). Landsgjennomsnittet var 24 %. Av kommunene i Oppland var det bare Lillehammer med 30,4 %, som lå over dette snittet.

Riktignok øker utdanningsnivået i fylket, men avstanden til landsgjennomsnittet har vært konstant i flere år. Studietilbøyeligheten i fylket er på høyde med landsgjennomsnittet, men til tross for dette forblir utdanningsnivået på et nivå langt lavere enn landsgjennomsnittet. Mye tyder derfor på at Oppland eksporterer kompetanse. Tradisjonelt har andelen arbeidstakere med høyere utdanning vært høyere i offentlig sektor enn i privat sektor.

Oppland er det fylket i landet som har nest mest vernet areal. 14 prosent av fylkets areal er vernet etter naturvernloven, og det arbeides med flere større utvidelser og opprettelse av nye verneområder. Nord-Gudbrandsdalen står i en særstilling når det gjelder omfang av vernet areal, og når Reinheimen nasjonalpark blir opprettet vil regionen ha fem nasjonalparker innenfor sine grenser.

Oppland er landets største hyttefylke. Utviklingen av hytte- og reiselivsområder er særlig stor i Valdres og Gudbrandsdalen. Utbyggingspress i høyfjellet og utbyggingsplaner som kan komme i konflikt med villreinens leveområder har vært satt i fokus. I de sørlige deler av fylket oppleves økt press på bygging av hytter i strandsona langs vann og vassdrag.

I bynære områder har press på arealressursene fått økt oppmerksomhet. Det er en utfordring å utvikle livskraftige byer og tettsteder, og samtidig sikre

viktige jordbruksarealer og tilgang til nære tur-områder. Arbeidet med å sikre Stortingets jordvernmål i 2010 har prioritet.

SSB sin levekårsindeks er satt sammen av 7 delindekser og gir et inntrykk av levekåra i kommunen. Data om dødelighet, andelen uførepensjonister, antallet personer på sosialhjelp, attføring og overgangsstønad, voldskriminalitet og registrert arbeidsledighet inngår i totalindeksen. Skalaen for indeksen går fra 1 til 10. En lav levekårsindeks tilsier gode levekår. 16 av kommunene ligger under 5,5 (5,5 er midt mellom 1 og 10), og høyeste levekårsindeks er 6,9 (Vestre Toten). Totalt sett viser indeksen relativt begrenset med levekårsproblemer i fylket. Laveste indeks og dermed antatt beste levekår i Oppland har Øystre Slidre.

1.2 Fylkesmannsembetet

I 2005 ble fylkesmannens landbruksavdeling samlokalisert med resten av embetet i Statens Hus på Lillehammer ved at den flyttet inn i nyoppussede lokaler. Utviklingen i avdelingen er god, og samlokaliseringen har styrket det tverrfaglige miljøet og samordningen i embetet.

Arbeidsplassutvikling står sentralt i embetet. Våren 2005 ble det gjennomført en arbeidsplassundersøkelse. Resultatet viste en organisasjon med motiverte medarbeidere som i stor grad er fornøyd med arbeidsplassen sin, men naturligvis med forbedringspotensial. Dette gjelder for eksempel rutiner og prosedyrer, samarbeid på tvers av avdelingene og kommunikasjonen mellom embetsledelsen og avdelingene/stabene. Disse områdene er det nå grepet fatt i, og det er utformet tiltak for å videreutvikle arbeidsmiljøet.

På den årlige kulturdagen var etiske retningslinjer for statlige arbeidstakere tema.

Grønn stat ble innført i embetet i 2005. Det er utarbeidet en egen handlingsplan

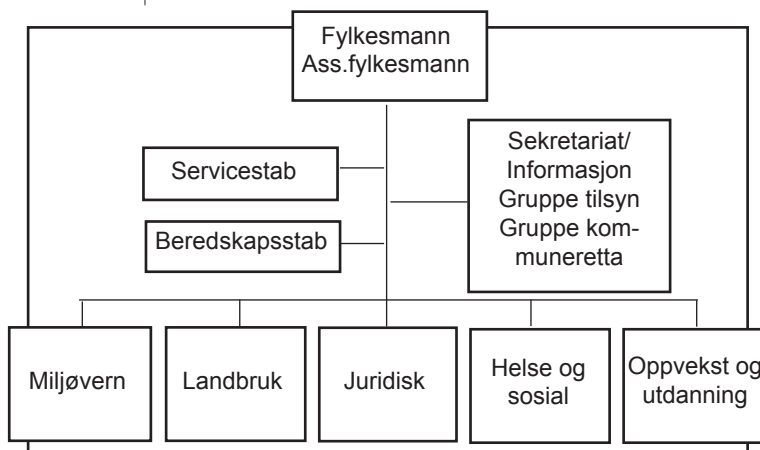
for embetet. I tillegg er det utnevnt en miljøkoordinator i 20% stilling. Denne skal samarbeide med miljøinspiratorer som er oppnevnt i hver enkelt avdeling for å nå målene i handlingsplanen.

Embetet inngikk IA-avtale 1. januar 2005 med de konsekvensene dette fikk for arbeidet med sykefravær, medarbeidere med nedsatt funksjonsevne og seniorpolitikk. Sykefraværet (knyttet til egen sykdom) totalt for embetet viste en nedgang fra 5,6 % til 4,4 % i rapporteringsperioden. Det er blitt satt mål om 0,5% nedgang for 2006.

Det ble i 2005 søkt om kompetansemidler fra MOD (HTA midler). Embetet fikk tildelt 75.000 kroner til gjennomføring av to kick-off dager for FYSAK-arbeidet i organsiasjonen. (FYSAK: systematisk bruk av tilpasset fysisk aktivitet i helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbeid). Dagene er planlagt og gjennomføring skjer i februar 2006. Videre fikk embetet 75.000 kroner til lederutvikling med fokus på IA-arbeid.

I 2004 ble et eget lederprogram med ekstern konsulent igangsatt. Programmet, som har hatt fokus på tema som lederrollen, forventninger til en leder og spilleregler internt i ledergruppa, ble fullført i 2005. I 2006 vil programmet bli fulgt opp i egen regi.

Fylkesmannen i Opplands nettside ble kåret blant de nest beste offentlige nettsider i Norge i norge.nos kvalitetsundersøkelse.

2.1 Modernisering av offentlig sektor

Rapport fra kommunestrukturprosjektet i Oppland ble lagt fram i mai 2005. Resultatet av prosessen er at 11 kommuner har bestemt seg for å utvikle seg videre som egne kommuner, men i et tett interkommunalt samarbeid. I tillegg kommer Valdreskommunene, der en folkeavstemning i fire kommuner høsten 2004 avklarte at kommunesammenslåing ikke var aktuelt. Gjøvik, Søndre Land og Vestre Toten; Lillehammer og Gausdal; Nord-Fron og Sel og Sel og Vågå, samt Gran og Lunner har gjort vedtak om å fortsette prosessen. Modernisering av arbeidet på det offentlige nivå som angår flest brukere, altså kommunene, må ses i lys av dette.

Det interkommunale samarbeidet er stadig under utvikling i Oppland. Samarbeidet tar form som samlokalisering eller som samarbeid mellom fagmiljøer på tvers av kommunegrenser. Det samarbeides om et bredt spekter av områder. Flere regioner har inngått avtale om felles landbrukskontor og felles IKT-tjenester. På skolesektoren er det et utstrakt samarbeid om Kunnskapsløftet, og felles barnevernskontor er under utprøving i en region.

IKT tas i økende grad i bruk i de interne arbeidsprosessene og for å løse interkommunale oppgaver. Kommunene har i liten grad anvendt IKT i et interaktivt samspill med innbyggerne gjennom nettbaserte tjenester. Norge.no sin kvalitetstest i 2005 viser at bare fem av fylkets kommuner hadde hjemmesider med en samlet poengsum som var lik eller bedre enn landsgjennomsnittet for slike hjemmesider. Også når det gjelder andel av husholdningene som hadde bredbånd, lå Oppland lavt. 23,9 % av husholdningene hadde bredbånd, nest lavest i landet. Landsgjennomsnittet var 34,8 %. Alle kommunene i Oppland lå lavere enn dette snittet.

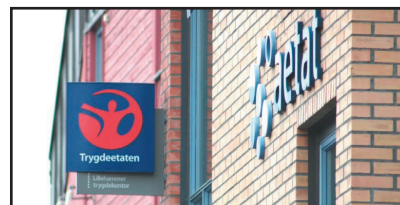
Fylkesmannen har ønsket å støtte aktivt opp om kommunenes systematiske omstillings- og fornyelsesarbeid, og bidra til at forbedringsarbeidet lettere kan gis prioritet innenfor

kommunenes økonomiske rammer. Derfor har embetet øremerket skjønnsmidler til omstillingsprosjekter i kommunene med en egen søknadsprosedyre og en egen omstillingsside på internett. I 2005 øremerket Fylkesmannen 12,4 mill. kroner til slike prosjekter. 41 ulike kommunale prosjekter har fått tilført midler fra denne potten. Det er gitt midler til blant annet utvikling av interkommunalt samarbeid innen ulike tjenesteområder, til organisasjonsutviklingsprosjekter, til utvikling og etablering av samarbeidsløsninger innen IKT og det er disponert midler til utvikling av nye styringsformer eksempelvis med basis i Balansert Målstyring. Også for 2006 har embetet øremerket midler til å følge opp kommunene på dette området, og det legges opp til å videreutvikle embetets oppgaveløsning på dette området.

Fylkesmannen gjennomførte i 2005 regionale møter med kommunene. Til disse var laget ”kommunebilder” basert på KOSTRA-data, tilsynsrapporter og tilgjengelig statistikk. Kommunebildene beskriver den enkelte kommune på de mest sentrale tjenesteområdene og var utgangspunkt for dialog i regionmøtene. Kommunebildene ble godt motatt av ledelsen i kommunene. De er også ment som bidrag til økt kunnskap om kommunene hos embetets egne ansatte. ”Kommunebildene” ligger på Fylkesmannens hjemmeside.

Regionmøtene er evaluert og blir oppfattet som nyttige, men med forbedringspunkter. Bl.a. vil kommunene bidra i større grad i forkant med planlegging og valg av tema for møtene.

Samarbeidet med KS var godt i Oppland. Dette gjaldt bl.a. effektiviseringsnettverkene, kommunestrukturprosjektet, NAV og Kunnskapsløftet.

2.2 Samordning og veiledning

Fylkesmannen ivaretar samordningsansvaret på en rekke områder, og har tatt konkrete initiativ i 2005 med tanke på samordning og samfunnsutvikling.

I forbindelse med NAV-reformen er det opprettet et eget samarbeidsforum for Oppland som skal forberede reformen. Både fylkesmannen og assisterende fylkesmann i Oppland deltar sammen med KS-lederen og en representant fra KS rådmannsutvalg, fylkestrygdedirektøren og fylkesarbeidssjefen. Fylkesmannen leder NAV Forum Oppland.

I tillegg er det opprettet en egen informasjonsgruppe for NAV med representanter fra de samme aktørene.

Fylkesmannen i Oppland har, sammen med ni andre statlige virksomheter, satt i gang et tre-årig prosjekt med målsetting å øke verdiskapingen i næringslivet. *Hvordan kan statlige etater bidra til økt konkurransekraft og vekst i næringslivet?* er agendaen for prosjektet **”Dialog StatBedrift”** der følgende etater deltar: Fylkesmannen i Oppland, Statens Vegvesen, Forsvaret, avd. Jørstadmoen, Aetat, Arbeidstilsynet, Høgskolene i Lillehammer og Gjøvik, Fylkestrygdekontoret, Oppland Fylkesskattekontor og Skattefogden i Oppland.

Fylkesmannen gjennomfører prosjektet **”Effektiv planbehandling i Oppland”** i samarbeid med KS Oppland og Oppland fylkeskommune. Målsettingen for prosjektet er å forenkle saksbehandlingen av arealplaner etter plan- og bygningsloven og å kvalitetssikre planinnhold og planprosesser.

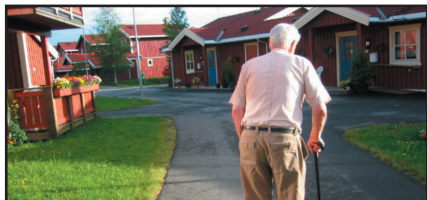
Et eget forum skal forberede NAV-reformen i Oppland. Det ledes av fylkesmannen.

Fylkesmannen har i året som har gått lagt stor vekt på veiledning og formidling av statlig politikk, både gjennom regionmøtene, kurs og konferanser for kommunene, i møter med den enkelte kommune og i høringsuttalelser til planer.

Fra oppstartskonferansen Dialog StatBedrift.

2.3 Velferd, helse og personrettet tjenesteyting

Statens helsetilsyn har i sitt oppdragsbrev til Fylkesmennene bedt om gjennomføring av minimum ni systemrevisjoner i fylket inkludert de landsomfattende tilsyn. I 2004 gjennomførte Fylkesmannen i Oppland fire slike tilsyn og i 2005 sju tilsyn. De systemrevisjoner som ble gjennomført i 2005 var knyttet til de to landsomfattende tilsyn etter veileder fastsatt av Helsetilsynet i 2005:

- rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemning
- kommunale helse- og sosialtjenester til voksne over 18 år med langvarige og sammensatte behov som bor utenfor institusjon

Fylkesmannen skal følge opp rettssikkerheten ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning (sosialtjenesteloven kap. 4A). Tall for 2005 fra tilsynsvirksomheten i Oppland viser følgende fordeling:

Fylke	Av- gjørelser § 4A-5 a	Personer med avgjørelser § 4A-5 a	God- kjente vedtak § 4A-5 b og c	Ikke god- kjente vedtak	Personer med vedtak § 4A-5 b og c	Dispensa- sjoner fra utdannings- krav § 4A-9	Tilsyn på stedet
Oppland	430	36	61	0	45	43	29

Kommunene rapporterer avgjørelser om skadeforebyggende tiltak i nødsituasjoner (enkeltsituasjoner) til Fylkesmannen, jf. § 4A-5 tredje ledd bokstav a. Denne tilsynsvirksomheten er en svært omfattende oppgave, og landstallene viser at tallet på avgjørelser var 24 215 (21 110 i 2004) fordelt på 1065 personer (1032 i 2004).

Tilsyn med helsetjenesten gjennomføres av Helsetilsynet i Oppland. Statens helsetilsyn ba i sitt oppdragsbrev om at det ble gjennomført 15 systemrevisjoner i regi av Helsetilsynet i Oppland, mens sluttresultatet ble sju. Dette skyldes bemanningsmessige forhold. Det ble gjennomført fire tilsyn i kommunehelsetjenesten og tre i spesialisthelsetjenesten. Tilsyn med virksomheter under Sykehuset Innlandet HF skjer i samarbeid med Helsetilsynet i Hedmark.

Helsetilsynet i Oppland har gjennomført pålagt del av Statens Helsetilsyns oppdrag om å utføre to landsomfattende tilsyn etter veileder fastsatt av Helsetilsynet i 2005:

- kommunikasjon i helseforetak som har akuttfunksjon innenfor gastrokirurgi (magentarmkirurgi) og behandling av kreft i fordøyelseskanalen
- kommunale helse- og sosiale tjenester til voksne over 18 år med langvarige og sammensatte behov som bor utenfor institusjon (gjennomført sammen med Fylkesmannen)

Alle tilsyn utført etter oppdrag fra Statens helsetilsyn, er utførlig kommentert i Tilsynsmeldinga fra Statens helsetilsyn.

I 2005 pågår gjennomføringen av Opptrappingsplanen for psykisk helsearbeid på syvende året. De

strukturelle målene knyttet til antall fagpersonell, boliger, konsultasjoner mv. anses som oppfylt. I kommunene i Oppland er det inneværende år overført:

Øremerkede tilskudd til

kommunene kr.83.357.000,-
Tilskudd til tverrfaglig videreutdanning
i psykisk helsearbeid kr.2.220.200,-
Tilskudd til lokale etterutdannings-
tiltak i kommunene.....kr. 154.000,-

Utfordringer videre vil være implementering av veileder i kommunene, nyttegjøring av brukundersøkelser i utformingen av tjenestetilbud, samordning spesialisthelsetjeneste / kommunehelsetjeneste ift. psykisk helsearbeid, evaluering av tverrfaglig videreutdanning i psykisk helsearbeid for høgskoleutdannede og etablering av videreutdanning i psykososialt arbeid for barn og unge. På oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet har Høgskolen i Sør-Trøndelag utarbeidet utkast (april 2005) til en evalueringsrapport vedrørende rådgiverfunksjonen hos Fylkesmannen. Evalueringsrapporten ventes å være ferdig i løpet av 2006.

Det var ved årsskiftet stor oppmerksomhet rettet mot fengselshelsetjenesten i Oppland, og dette blir fulgt opp i datofestede tilsyn fra Helsetilsynet i Oppland i 2006.

Implementering av nye faglige retningslinjer for svangerskapsomsorgen har skjedd gjennom eget dagskurs for aktuelle faggrupper i primærhelsetjenesten – godkjent som kompetansegivende kurs i egne faggrupper. Kurset ble arrangert i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark. Innen den statlige strategien S@mspill 2007 har det ikke vært noen aktiviteter da det ikke har vært noe spesifikt oppdrag knyttet til dette. Oppdragsinnrettingen dekkes av ovenstående problematisering.

Fylkesmannen i Oppland har bidratt til å iverksette rekrutteringsplanen for helse og sosialpersonell 2003 – 2006 ved å fordele tilskudd til formålet og arrangere konferanse for lærere og andre med interesse for helse- og sosialutdanning.

Oppland fylke er nå formelt godkjent som partnerskapsfylke dette året. Utvikling av tiltak og koordinering av tilskuddsmidler skjer i tett samarbeid med Oppland fylkeskommune gjennom utvikling av ”Opplandsresepten – folkehelseprogrammet”. Oppland fylke har fått tildelt midler for utprøving av tiltak for fysisk aktivitet som alternativ til medikamentell behandling utover ”Grønn resept”. Åtte kommuner har tilsatt fysioterapeuter i 20 – 40 % stillinger for utforming av fysioteke – mottakssentraler for resept på fysisk aktivitet. Utformet i tett samarbeid med primærleger i de aktuelle kommunene. Oppland har siden 2003 vært et FYSAK – fylke, utforming av lavterskeltilbud på fysisk aktivitet lokalt, og har i hele tidsrommet fokusert på fysisk aktivitetstiltak utover rammetallsnivå i skolene. 70 % av skolene i fylket gir et tilbud om en ½ time daglig fysisk aktivitet. Det registreres stor aktivitet rundt prosjekt Fysisk aktivitet og måltid i skolen. Søkermassen var doblet fra første året (over 40 barne- og ungdomsskoler i 2005). 14 skoler i fylket fikk tildelt

prosjektmidler i 2005. Dertil er det egen tiltaksutvikling i de videregående skolene i fylket uavhengig av disse prosjektmidlene.

I tillegg har det vært drevet tiltaksutvikling på fysisk aktivitet i arbeidstiden/ved arbeidsplassen gjennom prosjektprogrammet ”Helsefremmende arbeidsplasser” med fokus på både offentlige – og private arbeidsplasser i fylket.

I 2005, som i 2004, har Fylkesmannen gjennomført samlinger for voksenopplæringssettene i fylket der det er informert om, og gitt en gjennomgang av ny læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Den nye læreplanen har stort sett blitt godt mottatt. Mange kommuner tok denne læreplanen i bruk før den ble gjort obligatorisk fra 01.09.05. Ny tilskuddsordning ble gjort gjeldende for innvandrere som har fått oppholdstillatelse etter 01.09.05. Dette gjelder ikke svært mange personer i Oppland i løpet av høsten 2005. Den ”gamle” ordningen gjelder i en overgangsperiode på fem år, og i de første par årene vil nok denne være hovedtilskuddet på dette området. Den nye ordningen inneholder flere komponenter, og kan i første omgang virke både komplisert og byråkratisk. Fylkesmannen, som skal forvalte denne ordningen, fikk informasjon/opplæring fra KRD så seint på året at informasjon til kommunene ble utsatt til et møte i januar 2006. Fylkesmannen er orientert om Nasjonalt introduksjons-register, men skal ikke ha et forhold til dette ut over at kommunene legger ved utskrift som dokumentasjon for søknad om tilskudd. Fylkesmannen har ikke fått tilgang til NIR.

2.4 Oppvekst og utdanning

Barnehage

I 2005 ble det etablert 299 nye barnehageplasser i Oppland i aldergruppa ett til fem år. Disse fordeler seg med 199 småbarnsplasser og 100 plasser for barn over tre år. Det gir en dekningsprosent på 74,3 % i aldergruppa ett til fem år. Det er fortsatt de minste barna som har lavest dekningsprosent. For denne gruppen er tallet 43,8 %. De aller fleste kommunene beregner å ha full dekning i løpet av 2007.

Kvalitetsmidlene 2005 ble brukt til ulike tiltak i regionene, blant annet LØFT- kurs for ansatte i barnehagesektoren i Midt-Gudbrandsdalen, TRAS og andre språkkurs i Valdres og Nord-Gudbrandsdal. Ved siden av dette har kommuner enkeltvis

og/eller i samarbeid finansiert tiltak, alt fra å øke kompetansen hos saksbehandlere på kommunenivå til praktiske kurs for alle barnehageansatte. Av de tildelte midlene for 2005 gikk mer enn 90 % til kommunene. Dette inkluderer også midler som ble gitt til nettverket "Menn i barnehage" (MIB) som arbeider med Handlingsplan for likestilling (2004-2007). MIB har hatt tre møter med Fylkesmannen. I dette nettverket er alle regionene representert. Nettverket har vært på besøk på ungdomsskoler og yrkesmesser og har utgitt en informasjonsbrosjyre. Nettverket har brukt den lokale pressen aktivt og vært representert på regionale og nasjonale konferanser.

Fylkesmannen har løpende hatt møter med kommunene og regionene. Fylkesmannen har blant annet avholdt en fagdag for alle kommunene der tema var ny barnehagelov, likeverdig økonomisk behandling av kommunale og private barnehager og forslag til ny rammeplan. Fylkesmennene i Hedmark og Oppland arrangerte for andre gang en innlandskonferanse for hele barnehagefeltet i de to fylkene. Antall deltagere var 260.

Barnevern

Med hjemmel i lov om barneverntjenester § 2-3, 3. ledd bokstav c og samme lov kapittel 5 ble det i 2005 ført tilsyn med to statlige, tre private institusjoner og to kommunale barneverninstitusjoner. Samtlige institusjoner unntatt to tar imot barn etter denne lov, §§ 4-24 og 4-26. Det skal gjennomføres minimum fire individrettede tilsynsbesøk pr. år. De to andre skal ha to besøk. I tillegg skal alle institusjoner ha en systemrevisjon pr. år, jfr. Forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling. Med unntak av tre individtilsyn ble samtlige tilsyn og revisjoner utført. Fylkesmannen mottok og behandlet i alt 16 klager fra beboere på barneverninstitusjonene. I tillegg ble en rekke henvendelser fra beboere og pårørende behandlet.

I forbindelse med et landsomfattende tilsyn på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet ble det gjennomført tilsyn som systemrevisjon i tre kommuner, Gausdal, Gran og Vestre Toten.

Det ble i alt avdekket fem avvik og tre merknader, fordelt på samtlige kommuner. Enkeltkommuner ble fulgt opp med råd og veiledning vedrørende overholdelse av tidsfrister i barnevernsaker.

Fylkesmannen har behandlet fire klagesaker på barneverntjenestens vedtak og et høyere antall beklagelser og henvendelser.

Fylkesmannen arrangerte i 2005 to temadager for barneverntjenestens ansatte, en samling for barneverntjenestens ledere og en dagkonferanse for ansatte i barneverninstitusjonene.

Den kommunale barneverntjeneste rapporterer halvårlig om saksmengde m.m og kvartalsvis om overholdelse av frister i saksbehandling. Rapporteringen gjennomgås og følges opp av Fylkesmannen.

Fylkesmannen har gitt midler blant annet til nettverket "Menn i barnehage."

Grunnoppfølgingen

I tildelingsbrevet fra Moderniseringsdepartementet for 2005 framgår det at tilsynsarbeid bør utgjøre hovedtyngden av Fylkesmannens oppgaveportefølje på opplæringsområdet. Under hensyn til behovet for å ivareta embetets øvrige oppgaver har Fylkesmannen i Oppland fulgt opp dette.

Oppvekst- og utdanningsavdelingen har deltatt i embetets strategiske gruppe for tilsyn, deltatt på sentrale tilsynsseminar og dessuten drevet intern skolering, blant annet for å styrke avdelingens metodiske kompetanse. Det er gjennomført tilsyn etter nasjonalt oppdrag med fokus på organisering av elevene i grupper og skolevurdering, jf. opplæringsloven §§ 8, 13 og 14.

Det er dessuten gjort spørreskjemabasert tilsyn overfor alle kommuner i forhold til praktisering av gratisprinsippet. Med dette har oppvekst- og utdanningsavdelingen gjort seg nyttige erfaringer og utviklet ny praksis på tilsynsområdet.

Fylkesmannens arbeid med implementering av det nasjonale vurderingssystemet har vært et høyt prioritert oppdrag i 2005. I forbindelse med gjennomføringen av nasjonale prøver har Fylkesmannen hatt en aktiv veileder- og oppfølgerrolle i forhold til skoleeiere og skoleledere. Fylkesmannen har organisert 41 kurs for ca 1 480 faglærere. Til gjennomføring av oppdraget har Fylkesmannen rekruttert 30 nye ekspertvurderere og bidratt til at de til sammen 45 ekspertvurdererne har fått opplæring og oppfølging.

Fylkesmannen har i 2005 gjennomført samling for skoleeierne der ett av temaene omhandlet skoleporten.no med fokus på indikatorrapporter. Fylkesmannen har gjennom en brukerundersøkelse fått bekreftet at de aller fleste skoleeiere og frittstående skoler i Oppland bruker skoleporten.no eller bruker data fra sentralt gitte prøver og undersøkelser som

verktøy i sitt kvalitetsvurderings- og utviklingsarbeid.

Fylkesmannen har jobbet aktivt med innføringen av Kunnskapsløftet med særlig fokus på nye læreplaner. Fylkesmannen har oppsummert høringer, etablert referansegrupper som har gitt innspill til læreplangruppene og hatt Kunnskapsløftet og læreplanarbeid som tema på alle kurs og konferanser med skoleledere og skoleeiere som målgruppe.

Rom for lesing...

Dessuten har Fylkesmannen i Oppland fulgt opp særlige satsinger som ”Gi rom for lesing”, ”Lærende netter”, ”Fysisk aktivitet og måltider i skolen” og ”Psykisk helse i skolen.”.

I forbindelse med reformarbeidet i ”Kunnskapsløftet” har Fylkesmannen etablert en strategisk gruppe for kompetanseutvikling der KS, lærer-organisasjonene, Høgskolen og representanter fra skoleeierne deltar. Fylkesmannen har videre bidratt til veiledning for kommunene når det gjelder kompetansekartlegging og tildelte midler til kompetanseutvikling ihht. retningslinjer og fullmakter.

2.5 Regional planlegging og arealpolitikk

Fylkesmannen har i 2005 behandlet 52 kommune (-del)planer og 411 regulerings-/bebyggelsesplaner. Av disse var henholdsvis 27 og 260 nye i 2005. Til sammenlikning var det i 2004 behandlet 45 kommune(-del)planer og 325 regulerings-/bebyggelsesplaner. Tilsvarende ble det behandlet 255 dispensasjonssaker, mot 190 i 2004. Det var altså en stor økning i antallet plansaker siste år. Årsaken til dette antas å være økt hyttebygging. Tallet på plansaker i Oppland må sies å være høyt, sett i forhold til antall kommuner, befolkningsutvikling og sammenliknet med andre fylker.

Arbeidet med overordnede planer har blitt prioritert, og blant annet er kommunene tilbudt egne møter tidlig i kommuneplanprosessen. Et arealplanmøte som arrangeres en gang i måneden, er en viktig arena for samordning av statlig politikk. Der deltar foruten Fylkesmannen også Statens vegvesen, NVE, Jernbaneverket og andre berørte statlige etater samt fylkeskommunen. Alle fagavdelinger hos Fylkesmannen deltar i ukentlige, interne planmøter. Hensikten med disse møtene er for uten intern samordning, å trekke områder som ikke tradisjonelt har vært engasjert i arealplanleggingen sterkere inn i planprosessen. Særlig gjelder dette samfunnsikkerhet, folkehelse og barn og unges interesser. Det er i senere tid satt økt fokus på Norges ansvar for å ivareta villreinen, noe som medfører et stort ansvar for Oppland. Med henvisning til mangelfulle

vurderinger av villreininteressene har Fylkesmannen fremmet innsigelse til to kommuneplaner hvor det ble lagt opp til hyttebygging nær opp til villreinens leveområde. Planene er foreløpig ikke ferdig behandlet i kommunene.

Med henvisning til fylkesdelplan for varehandel og føringer gitt av Miljøverndepartementet, er det også fremmet innsigelse til reguleringsplan for etablering av kjøpesenter utenfor sentrum av by. Heller ikke denne saken er ferdig behandlet i kommunen. En innsigelse fra fylkeslandbruksstyret til byutvidelse på dyrka mark er sendt Miljøverndepartementet for avgjørelse. To innsigelsessaker skal oversendes departementet med det første. I disse sakene er det tale om innsigelser fra flere myndigheter.

I arbeidet med plansaker har fylkesmannen lagt vekt på at kommunene aktivt bruker registreringene av biologisk mangfold. Det er lagt vekt på å unngå fragmentering av viktige natur- og friluftsområder, ta vare på nasjonale kulturlandskapsområder, sikre tilgjengelighet til vann og vassdrag og hindre nedbygging av strandsona. Videre er det lagt vekt på å sikre grøntstrukturer i utbyggingsområder og friluftsområder rundt byer og tettsteder. Oppfølging

av KU-forskriften og de nye planretningslinjene for støy har også stått sentralt.

Hyttebygging under Skeikampen

2.6 Naturressursforvaltning

Nasjonalparkforvaltning

Alle planene som ligger i nasjonalparkplanen er startet opp, og kort status er følgende:

Reinheimen: Oppsummering med fylkesmannens tilråding ble sendt DN i mai 2005.

Ormtjernkampen: Verneplanarbeidet for utvidelse av Ormtjernkampen startet opp i 2004 og fortsatte i 2005. Det er gjennomført en rekke møter med referansegrupper, kontaktutvalg, grunneiere og brukerinteresser. Oppstartsmelding er på det nærmeste ferdig for utsending.

Breheimen: Det er gjennomført oppstartsmøter med berørte kommuner og grunneiere/brukerinteresser. Oppstartsmelding på verneplanprosess ble sendt ut i november 2005 i et samarbeid med Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Jotunheimen: Arbeid med revisjon av forvaltningsplanen er startet opp. Planen skal ferdigstilles i 2006.

Rondane /Dovre: Det er utført grensemerking av nasjonalparkene. Kartlegging av sårbare områder, i forhold til økt ferdsel og slitasje, slutføres i disse dager. Arbeidet med forvaltningsplanen for Rondane og Dovre nasjonalparker med tilliggende andre verneområder er startet opp i samarbeid med berørte kommuner og Fylkesmannen i Hedmark.

Utvidet skogvern

8 nye eller utvidelse av eksisterende barskogreservater ble vernet i Oppland i 2005. Frivillig vern av skog er fulgt opp med møter og befaringer, men framdrifta har ikke vært tilfredsstillende.

Kartlegging av biologisk mangfold

I Oppland har samtlige kommuner gjennomført kartlegging av biologisk mangfold. Ved årsskiftet var kvalitetssikrede data fra 15 av 26 kommuner oversendt til DN og Naturbasen.

Ytterligere 3 kommuner har levert datasett til Fylkesmannen. Fylkesmannen har som målsetting å få inn biomangfold-data fra samtlige kommuner i løpet av 2006.

Miljøgifter

Arbeid mot miljøgifter har hatt hovedfokus innen tilsynsarbeidet. Tilførslene til Mjøsa kommer både fra virksomheter lokalt, og langveis fra (atmosfæriske tilførsler). Det er kostholdsbegrensninger for fisk fra Mjøsa, pga innhold av PCB og kvikksølv. Bromerte flammehemmere (BFH) er en ny utfordring.

Tilsyn - kontroll, forurensninger

Fylkesmannen har deltatt i følgende tre landsomfattende kontrollaksjoner i 2005:

- Aksjon rettet mot kravet om utfasing av PCB-holdig lysarmatur. Brevkontroll av ca 150 anleggseiere, inkl. alle kommunene.
- Aksjon mot avfallsdeponiene; kontrollere mot-tak; sikre at miljøfarlig avfall ikke deponeres og medfører miljøproblemer. De 4 interkommunale deponiene er kontrollert.
- Aksjon mot utslipp fra bilvrakplasser, kontroll med fjerning av miljøfarlig avfall; væsker og komponenter. Kontroll av sju virksomheter med konsesjon, og en uten tillatelse.

Helse- og miljøfarlige stoffer har prioritet når tilsyn planlegges. Det ble også gjennomført en regional aksjon mot miljøgifter i Mjøsa. Dette i samarbeid med SFT og Fylkesmannen i Hedmark. Hovedfokus på disse stoffene: Kvikksølv, kort- og mellomkjedede klorparafiner, bromerte flammehemmere, PFOS, bisfenol A og PCB. 28 bedrifter kontrollert i Oppland; brev- og telefonkontroll av 11 bedrifter (verksteder og lignende), og besøk hos 17 virksomheter (tannleger).

Systemrevisjon HMS ble gjennomført overfor Sør-Fron kommune i 2005 som et samordnet og samtidig tilsyn sammen med Arbeidstilsynet.

Opprydding kanal Strandtorget

Den regionale aksjonen mot miljøgifter nevnt ovenfor, er ledd i Miljøhandlingsplanen for Mjøsa. Handlingsplanen fortsetter i 2006. Arbeidet med fjerning av forurensede masser i kanalen på Strand-

torget var ressurskrevende, men oppryddingen var vellykket. 75 tonn forurenset masse som inneholdt 124 g PBDE (70 g penta-BDE) ble kjørt til Langøya deponi. Totalkostnadene endte på 0,5 mill kroner og det gir en kostnad på drøyt 4000 kroner pr gram PBDE fjernet.

Grunnforurensning

I Grunnforurensningsprosjekt 2005 har Fylkesmannen ansvaret for å nå mål i seks enkelt-prosjekter (såkalte B-liste saker). Disse sakene gjelder gamle kommunale fyllinger og kommunene har fått pålegg om nødvendige undersøkelser. Alle sakene er ferdig rapportert i grunnforurensningsdatabasen og B-liste målet er nådd. Ved en av fyllingene blir det gjennomført tiltak for å redusere utlekking. Alle får tinglyst heftelser på arealbruken for å unngå inngrep som kan øke utlekkingen.

Rovviltforvaltning.

Ny rovviltnemnd, med sekretariat hos Fylkesmannen, i funksjon fra april. Forvaltningsplan for rovdyr ble sendt på høring i desember 2005. Det ble registrert sju ynglinger av jerv og 6,5 familiegrupper av gaupe i 2005. Fylkesmannen har gjennomført erstatningsoppgjør for 4770 sau (434 søknader) og 26 tamrein (to søknader). Tre jerv ble felt under lisensjakt i 2004/05. Én gaupe skutt under kvotejakta (kvote på ett dyr). Det ble behandla 22 søknader om skadefelling.

Kulturlandskap.

Et toårig prosjekt, "Nasjonalt verdifulle kulturlandskapsområder i Oppland", ble startet opp i 2005 i samarbeid med fylkeskommunen og KS. Sju av fylkets 13 prioriterte områder er med. Tilleggsregistrering av biologisk mangfold, utarbeiding av område- og skjøtselsplaner og endelig avgrensning, er viktige målsettinger for prosjektet. Planer om innlemming av resterende seks områder etter 2006.

Friluftslivets år.

En rekke arrangementer ble gjennomført i 2005,

med stor deltakelse fra allmennheten. Miljøvernministeren åpnet stiprosjekt i Jotunheimen 15.juli. 13. august ble arrangert "storfest" på Gjendeosen i samarbeid med Vågå kommune, FRIFO og SNO. Her deltok olje- og energiministeren.

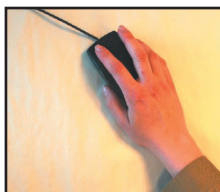
EUs vanddirektiv om mer helhetlig vannforvaltning.

Gjennomført grovkarakterisering av vannforekomstene i fylket i henhold til EUs vannrammedirektiv. Vassdragsforbundet for Mjøsa med

tilløpselver, har ansatt sekretær/prosjektleder med kontorsted hos Fylkesmannen. Denne funksjonen finansieres foreløpig av Fylkesmennene i Hedmark og Oppland.

Idylliske Mjøsa

2.7 Informasjonsformidling og -forvaltning

Fylkesmannen i Opplands internettside ble i 2005 rangert blant de nest beste i Norge i norge.nos kvalitetsmåling. Det ble gjennom året gjort mye for å profesjonalisere embetet på en rekke områder innenfor kommunikasjon/informasjon, slik som internkurs innenfor områdene informasjonskunnskap, mediehandling, nettjournalistikk og praktisk medietrening. Det ble utarbeidet nytt informasjonsmaterieell innen flere felt.

Det er spesielt satset på fylkesmannen.no/oppland, der flere tiltak er gjennomført for å bedre kvalitet og kvantitet. Nettsida ble i 2005 omfattet til å omfatte aktivitetskalender, skjemabibliotek og nyhetsabonnement. De enkelte avdelinger/staber ble involvert i en handlingsplan, som førte til at det ble presentert 487 saker på hovedsida i fjor. Nettredaksjonen, med medarbeidere fra alle avdelinger/staber og andre økte sin kunnskap ved kursing. Et digitalt fotoarkiv med 700 bilder fra hele fylket er bygget opp. Summen av denne satsingen vises på norge.nos måling, og fylkesmannen.no/oppland er nå blant landets nest beste offentlige nettsted. Det ble iverksatt et arbeid for å undersøke i hvilken grad primærmålgrupper i Fylkesmannens informasjonsarbeid virkelig drar nytte av dette.

Fylkesmannen i Oppland involverte seg i 2005 dessuten i flere samarbeidsprosjekter med partnere utenfor embetet, og bidrar i denne sammenheng blant annet med kompetanse på kommunikasjonssida.

Fylkesmannen.no/oppland er nå landets nest beste offentlige nettsted.

2.8 Innovasjon og verdiskaping

Fylkesmannen har gjennomført og deltatt i forskjellige tiltak innenfor innovasjon og verdiskaping knyttet til jord- og skogbruk, for å få fram ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i landbrukets ressurser. Foruten arbeidet i tilknytning til "Innlandet 2010" er det videreført tiltak både innen bioenergi/tre, turisme/utmark, Inn på tunet (grønn omsorg) m.m.

Innlandet 2010

Fylkesmannens landbruksavdeling har også i 2005 brukt ressurser i sekretariatet på regjeringens prosjekt "Innlandet 2010." Det vises til rapporten som ble levert LMD i mars 2005. Arbeidet er fra sentralt hold fulgt opp med 1,5 mill kr i drifts-midler for 2005/06, og en bevilgning på 20 mill kr over statsbudsjettet til å følge opp satsingsområdene som berører LMD sine fagområder. Det er blant annet, i samarbeid med andre, arrangert workshop om immaterielle rettigheter i tilknytning til innsatsområdet bioteknologi og gjennomført en seminarserie om samme tema. Sammen med Forskningsrådet og Innovasjon Norge ble det arrangert informasjonsmøte for å gjøre muligheten for støtte til forsknings- og utviklingsprosjekt bedre kjent for næringslivet og andre aktører i Innlandet.

I tillegg arbeides det innenfor arenaene industri (næringsmiddelindustri og treindustri), bioenergi, landbruksbasert reiseliv og mat med utgangspunkt i det arbeidet som er gjort gjennom Innlandet 2010.

Fylkesmannen har sittet i styringsgruppen/fagrådet for prosjektet: Reiseliv, opplevelser og landbruk i Innlands-Norge. Dette er et delprosjekt i regjeringens satsing på nyskaping - "Innovasjon 2010". Fagrådet har nå avlevert sin sluttrapport.

Innlandet 2010 har vært en av premissgiverne i arbeidet med Regionalt utviklingsprogram.

2.9 Samfunns- sikkerhet og beredskap

Bioenergi

Prosjektet "Entreprenørskap innen Bioenergi" ble startet opp i oktober 2005. Dette er et treårig samarbeidsprosjekt mellom Mjøsen Skogeierforening, Viken Skogeierforening, Oppland fylkeskommune og Fylkesmannen. Prosjektlederen har kontorplass i landbruksavdelingen. Målsetningen er å stimulere til etablering av "bondevarmeselskaper" med leveranse av ferdig varme og bygging av fjernvarmeanlegg i tilknytning til tettsteder.

Inn på tunet

Høgskolestudiet "Grønn omsorg – gården som ressurs for aktivitet og opptrening" ved Høgskolen i Gjøvik ble sluttført i mars. Hadeland og Lillehammer-regionen har egen satsing. Fylkesprosjektet "Inn på tunet i Oppland" er bestemt videreført i perioden 2006-2008. Både fylkeskommunen (partnerskapsmidler) og Fylkesmannen (BU-midler) har bidratt til finansieringen for denne perioden.

Partnerskap

Alle tiltakene er i stor grad gjennomført innen det regionale partnerskapet, dvs. i samarbeid med miljøer som Oppland fylkeskommune, Innovasjon Norge, kommuner/regionråd, høgskoler/forskning, landbruksorganisasjoner og private virksomheter m. fl. Kontakten mot regionene/kommunene er spesielt godt ivaretatt gjennom regionstillinger.

Fylkesmannen har opprettholdt slike stillinger i alle de seks regionene. - Valdres og Nord-Gudbrandsdal deltok på andre året i forsøksordningen med lokal forvaltning av bygdeutviklingsmidlene.

Situasjonen ved årsskifte 2004-5

10 kommuner hadde gjennomført krisehåndteringsøvelser etter en ny øvelsesmodell.

Fire kommuner hadde revidert første generasjons risiko- og sårbarhetsanalyser.

Det gjennomføres årlige beredskapstilsyn i utvalgte kommuner, koordinert med fylkesmannens øvrige fagområder.

Prioriteringer 2005

Heving av kommunenes krisehåndteringskompetanse, rullering av Fylkesdelplan for utvikling av sivilt beredskap i Oppland/Fylkes-ROS og revisjon av embetets krisehåndteringsplan hadde høyeste prioritet.

Situasjonen ved årsskifte 2005-6

Det er avviklet til sammen 22 øvelser i forsøket med "kommune øver kommune". Etter at siste øvelse er gjennomført 14.03.06, vil erfaringene med modellen bli evaluert.

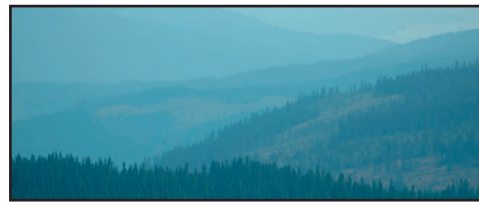

Fiktive førstesider etter ulike lokale kriseøvelser.

DEL 3

Punktene i del 3 følger i hovedsak den kronologiske rekkefølgen i det elektroniske embetsoppdraget der det er bedt om tilbakemelding i årsrapporten.

Miljøverndepartementet Kartlegging av biologisk mangfold

01.2 Kartlegging av biologisk mangfold

I Oppland har samtlige kommuner gjennomført kartlegging av biologisk mangfold. Ved årsskiftet var kvalitetssikrede data fra 15 av 26 kommuner oversendt til DN og Naturbasen.

Ytterligere tre kommuner har levert datasett til Fylkesmannen. Fylkesmannen har som målsetting å få inn biomangfold-data fra samtlige kommuner i løpet av 2006.

Landbruksdepartementet Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk.

Landbruket er en svært viktig næring i Oppland. Sysselsettinga i primærproduksjonen i jord- og skogbruk utgjør 7,4 % av den totale sysselsettingen. Det er imidlertid store regionvise forskjeller. I Nord-Gudbrandsdal og Valdres utgjør sysselsettinga en vesentlig større andel, helt opp mot 25 % i enkelte kommuner, mens andelen i Gjøvik- og Hadelandsregionen er vesentlig lavere.

Antall foretak som søkte produksjonstillegg gikk ned fra 5687 i 2004 til 5552 i 2005, en nedgang på 2,4 %. Gjennomsnittlig jordbruksareal per foretak i 2005 var 188,7 dekar. Ca 400 av søkerne har annen selskapsform enn enkeltperson foretak, noe som særlig skyldes det store antall samdrifter i mjølkeproduksjonen.

Valdres og Nord-Gudbrandsdal gjennomførte i 2005 sitt andre år av den 4-årige forsøksperioden med interkommunale BU-midler. Til sammen disponerer de 2 regionene ca 40 % av fylkets BU-midler. Midlene forvaltes etter strategier basert på egne fortrinn og utfordringer.

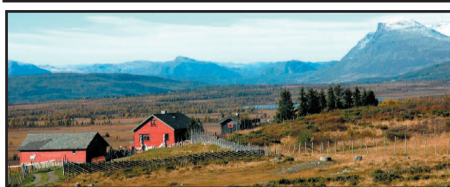
Fylkesmannens landbruksavdeling har regionale medarbeidere i alle fylkets seks regioner. Disse deltar aktivt i strategiutforming og gjennomføring av prioriterte tiltak på landbruksområdet i egen region. Mange av disse tiltakene inngår i regionens partnerskapsavtale med fylkeskommunen.

Fylkesmannen har i løpet av 2005 foretatt en spissing av strategier for landbruksbasert næringsutvikling som ble utformet i desember 2004. Hovedaktørene (Fylkesmannen, Oppland fylkeskommune, Innovasjon Norge Oppland og regionene) har gjort prioriteringer innen de valgte hovedsatsingsområdene. For satsingsområdet "Råvareproduksjon i landbruket" vil en prioritere formidling av erfaringer med nyere former for samarbeid og nettverkløsninger.

Rovvilt

Ved Stortingets behandling av St. meld. nr. 15 (2003 – 2004) Rovvilt i norsk natur og Inst. S. nr. 174 (2003 – 2004) ble det bestemt at landet skal deles inn i 8 forvaltningsregioner som hver skal ledes av en rovviltneemd bestående av representanter fra Fylkestinget. FM skal være sekretariat. I Oppland er hovedansvaret for dette lagt til LA. I oppstartfasen med bl.a. utarbeiding av en forvaltningsplan for regionen, har dette medført at betydelige ressurser har blitt satt inn fra LA/FM sin side. LA har også deltatt i behandlingen av søknader om erstatning for rovviltskader.

FM er tildelt oppgaven med å fordele midler til forebyggende tiltak mot rovviltskader etter retningslinjer gitt i regelverk og med prioriteringer gitt av rovviltneemnda. I Oppland er ansvaret for dette lagt til LA. For 2005 ble Oppland gitt en ramme på 1.5 mill kr. Midlene ble i hovedsak brukt til ekstraordinært tilsyn, tidlig nedsanking og utarbeiding av beredskapsplaner. Av tildelt ramme ble likevel bare kr 716.000 inkludert vederlag for fellingsforsøk, brukt. Hovedårsaken til dette var at en stor del av rammen ble avsatt til akutte tiltak, som ikke fikk det omfanget man hadde forventet. I tillegg kom tilleggsbevilgningen på kr 500.000 for

Stølsvidda i Valdres

seint til at dette kunne påvirke fordelinga av midler til planlagte tiltak.

Virkningen av de igangsatte tiltakene totalt sett for regionen er vanskelig å måle uten at man går dypere inn i materien. Ut fra rapportene fra lagene synes det som ekstraordinært tilsyn kombinert med tidlig nedsanking har gitt best resultat.

Beredskapsplaner med varslingsrutiner ved unormale og akutte situasjoner, er nå på plass i stordelen av kommunene. Tilbakemeldingene på nytten av disse er gode.

Beitebruk i utmark

Oppland er det nest største beitefylket i landet med 37.000 storfe, 266.000 sau, 6.000 geit og 700 hester på utmarksbeite. Stordelen av disse er med i ett av de 110 organiserte beitelagene (94 % av sauen). Vel 3.000 gårdsbruk i Oppland slipper dyr på utmarksbeite, det vil si halvparten av alle bruksenheter. Antall dyr holder seg rimelig stabilt, mens antall beitebrukere går ned (20 % nedgang siden 1995).

Beiteopptaket i utmarka i region 3 i 2005 har en verdi på ca. 124 mill. kroner. I tillegg kommer ikke tallfestede verdier som opprettholdelse av kulturlandskapet i inn- og utmark med den betydning og innvirkning det har på estetisk inntrykk for ulike bruker- og næringsgrupper (eks. turistnæringa), biologisk mangfold, framkommelighet m.m.

Rapportene fra beitelagene danner grunnlaget for statistikken som føres på lands-, fylke, kommune- og lagsnivå innen dette feltet, noe som har pågått siden 1970. Etter to år med nedgang fikk vi i år en oppgang i tap av dyr på utmarksbeite i Oppland i 2005. Økningen er i stor grad sammenfallende med økningen i rovviltskader. Det er de kjente rovviltområdene av fylket som har de største tapene innen Organisert beitebruk.

FM bistår kommunene med søknader om midler til beitebruk (SMIL og RMP), legger inn data fra søknadene i og sluttbehandler søknader om registrering av nye lag innen Organisert beitebruk.

21.2 Skogbruk

Skogbruket i Oppland har generelt hatt en god utvikling i 2005. Omsetningen av tømmer til industriell virksomhet har økt og nye tall for skogen i fylket fra NIJOS, landsskogtakseringen viser at tilveksten nå er passert 2,5 mill. m³ og stående volum har økt til 75 mill. m³. Miljømessig er det positivt at andelen gammel, grov skog og andelen av lauvtrær har økt. Investeringen i skogbruket har ikke fulgt samme utvikling, men holdt seg noenlunde stabilt fra tidligere år.

Fylkesmannen har måttet prioritere sterkere enn ønskelig i 2005, men har forsøkt å fortsatt være en aktiv medspiller i den langsiktige ressursutviklingen i skogbruket, i miljøsetninga i skogbruket og i arbeide for økt verdiskaping og bruk av trevirke til energiformål.

Overfor kommunene som landbrukspolitisk aktør har landbruksavdelinga i hovedsak hatt en samlet profil. Ut over daglig oppfølging og kontakt, ble det innen skogbruk gjennomført fire regionale møter sammen med skognæringens private skogfunksjonærer for spesielt å drøfte nærings- og miljøtiltak i skogbruket. Det ble og gjennomført tre fagsamlinger retta mot skogbruket i fylket. En med tema foryngelse, langsiktig ressursoppbygging, en med fokus mot bestandspleie, tynning av yngre skog og en retta mot hogst i fjellskog og forvaltning av vernskog og skog i hytteområder. I tillegg ble det skreddersydd en fagsamling for kommunene for å klargjøre virkemiddelbruk og satsing på biovarme med tre som råstoff.

Ennå mangler noe rapportering fra kommunene fra 2005. Fylkesmannen registrerer at det i 2005 er litt mangler i resultatkontrollen i skogbruket for vårt fylke og at det er nødvendig å skjerpe dialogen med kommunene og følge opp resultatkontrollen strengere framover.

Tilskudd til miljøtiltak i skog

Registrering av miljøtiltak i skog foregår hovedsakelig sammen med skogbruksplanlegging i kommunene i Oppland, men det var og etterregistrering av miljøtiltak i skog i Dovre og Ringebu kommuner i 2005. Tilskudd til miljøtiltak i skog følger som hovedsak i etterkant av disse registreringene etter MIS- prosjektene. Utbetaling av tilskudd er i stor grad avhengig av fordelingen av miljøverdier mellom eiendommene og det er og noe forskjell mellom kommuner. Fylkesmannen signaliserte også i 2005 at beregningsmåten for tilskudd til miljøtiltak som opprinnelig var utarbeidet i Landbruksdepartementet var ryddig å handtere søknadene etter, og det er i stor grad fulgt. I 2005 var det tildelt kr 699 677,- til miljøtiltak i skog i fire kommuner. Det er noe mindre enn forventet og antyder at behovet for virkemidler til miljøtiltak kanskje blir litt mindre enn først antatt. Samtidig viser erfaring fra prosessene som har vært at det tar noe tid til søknadene om miljøtilskudd kommer til utbetaling.

Taubane og hest

Til taubane og hest ble det i alt utbetalt ca kr. 539.000,-. Det var 19 søkere på taubanetilskudd og sju søkere med hestedrift. Det ble i alt utbetalt tilskudd på drift av 8615 m³ med taubane og 697 m³ med hestedrift. Tilskuddet var fra kr. 30,- - kr. 75,- pr. kbm. For taubane varierte tilskuddssatsene fra kr. 60,- pr. m³ til kr. 75,- pr. m³. Taubanedriftene ble utført i Gjøvik og de fleste Gudbrandsdalskommunene.

Entreprenørsituasjonen har vært noe ustabil, men etter hvert er det kommet i gang tre taubanelag utover eksisterende ”småskalautstyr”.

Det ligger en stor utfordring mhp planlegging og tilskuddsforvaltning for taubanedrifter.

Kvalitetsfremmende skogkulturtiltak

Alle kommunene hadde tilskudd til kvalitetsfremmende skogkulturtiltak. Fra Fylkesmannen ble det poengtert at skogavgift med skattefordel burde være bærebjelken virkemiddelordningen til dette formålet., og de fleste kommuner har

bygget på dette. De fleste kommunene har hatt en tilskuddsats på 30 %, med en variasjon fra 35-50%. Måloppnåelsen i kommunene har variert, men generelt klarte ikke de fleste kommuner å nå sine mål for kvalitetsfremmende skogkulturtiltak. Av samla tilskudd til skogkultur på kr 2 867 402 er kr 2 491 468 brukt til direkte tilskudd. Resten er brukt til aktivitetsfremmende prosjekter.

Førstegangstynning

Ni kommuner har hatt tilskudd til kvalitetsfremmende førstegangstynning i Oppland. Ut fra en kostnadsvurdering, har de fleste kun hatt tilskudd til manuelle tiltak, men det er og utbetalt tilskudd til maskinell førstegangstynning i furu, til sammen 700 daa.

Skogsveger

Kommunene har i stor grad videreført tidligere tilskuddsprofil i fylket.

Det ble i alt ferdigstilt 30 veganlegg i 2005. Det ble i alt ombygd ca. 29 km bilveg i vegklasse 3 og 4 til en kostnad på ca. 4,5 mill kroner. Nyanlegg utgjorde 5,6 km. Til en kostnad på 2,8 mill kroner. Gjennomsnittlig kostnad pr. meter ombygging av veg var kr. 157,-.

Det ble ferdigstilt 11 km traktorveg klasse 7 og 1,5 km traktorveg klasse 8.

Gjennomsnittlig meterpris for vegklasse 7 var ca. kr. 66,-.

Vegplanleggerordningen i Oppland videreføres, men med redusert aktivitet (ca åtte månedesverk i året). I sesongen er det stor etterspørsel etter vegplanleggertjenesten. Kommunene bidrar i stor grad til at ordningen opprettholdes.

Skogbruksplanlegging

Oppland ble tildelt 3,0 mill kroner. Midlene ble i sin helhet fordelt på takstprosjekter i 12 kommuner, hvor det er flere mindre MIS-prosjekter som avsluttes. Mis – prosjektene: Lillehammer, Vestre Toten og Ringebu er ferdigstilt. Det pågår MiS registreringer i Dovre og Gausdal Det er brukt ca. 2.75

mill. kroner på områdetakst og ca. 0.25 mill kroner på MIS-registreringer. Områdetaksten for Gran er oppgjort. Det pågår og er startet opp takster i: Nordre-Land, Vågå, Gausdal, Øyer og Vestre Slidre med Vang.

MiS – prosjekter i Søndre-Land og Gran Allmenning er ikke slutført.

Behovet for tilskuddsmidler er noe redusert gjennom kostnadsreducerende tiltak og reduserte tilskuddssatser. Et nivå mhp tildeling på ca. 3,0 mill kroner synes noe for lavt.

21.3 Bygde og næringsutvikling.

Arbeidet med strategier innen landbruksrelatert næringsutvikling har vært ledet av Fylkesmannen assistert av en styringsgruppe med representanter for fylkeskommunen, Innovasjon Norge Oppland, KS Oppland, regionene, landbruksorganisasjonene og privat næringsliv. Fylkesmannen og Innovasjon Norge har hatt sekretariatsansvaret i forhold til denne styringsgruppa.

Når det gjelder oppfølgingen av de ulike delene av næringsstrategien tar Fylkesmannen et særlig ansvar i forhold til forvaltningen av bygdeutviklingsmidler til utrednings- og tilretteleggingstiltak. Innovasjon Norge tar ansvar for å følge opp de samme strategiene i sin forvaltning av de bedriftsrettede bygdeutviklingsmidlene. Det er dessuten etablert faste møtepunkter der en til enhver tid drøfter prinsipielle og større saker og vurderer disse opp mot næringsstrategien.

I forbindelse med at Valdres og Nord-Gudbrandsdal har forsøk med interkommunale BU-midler, har disse regionene egne næringsstrategier og tar også et eget ansvar for å følge opp disse. Fylkesmannen er likevel hele tiden en aktiv medspiller i forhold til strategioppfølging så vel som faglige vurderinger og forvaltningsrutiner.

Fylkesmannens landbruksavdeling har stadig en god dialog og et godt samarbeid med Mattilsynet på næringsutviklingsområdet.

21.4 – Verdiskapingsprogrammene

Oppland benytter Verdiskapingsprogrammet for Mat aktivt. Bakgrunnen er blant annet landbruksavdelingens satsing på lokal matproduksjon gjennom flere år. Avdelingen har hatt god dialog og et godt samarbeid med Innovasjon Norge på dette området. Avdelingen mottar svært mange henvendelser fra gardbrukere og andre prosjektsøkere om ordningene innen bygdeutviklingsmidler og midler fra verdiskapingsprogrammene.

På den måten kan landbruksavdelingen være en aktiv veileder overfor prosjektsøkerne. Det er gitt støtte til i alt 24 prosjekter i 2005. Av disse er 13 prosjekter bevilga over rammene for Valdres og Nord-Gudbrandsdalen. Totalt er det innvilga 8,8 mill. kroner. De største prosjektene i 2005 er

- Kjøtt fra Hadeland (2,2 mill. kr)
- Helle Slakteri (1,2 mill. kr)
- Bjorli Fjellmat (1,2 mill. kr)

Bjorli Fjellmat

Aktiviteten innen Verdiskapningsprogrammet for tre – Treprogrammet har hatt en god utvikling i 2005. I løpet av året har fem prosjekter mottatt til sammen kr 2. 870. 000 i støtte til produktutvikling og effektivisering av verdikjeden. Følgende prosjekter mottott støtte i 2005:

- Gran Tre ANS – Prosjekt ”Rett på veggen”
- Kistefos Sag AS – Tørking av grove materialer
- Mjøsen Skogeierforening – Hogstmaskinstøttet FMB – måling
- Norac AS – Våtromsmodul i glass og tre
- Valdres Tremiljø DA – Hyttekonsept i massiv tre

Fylkesmannen i Oppland har deltatt aktivt i utviklingen av prosjektene ”Rett på veggen”, ”Tørking av grove materialer” og Hyttekonsept i massivtre”.

Det er et klart behov for mer målrettede tiltak for tilrettelegging av beite i utmark dersom en ønsker å holde viktige kulturlandskap åpne på lang sikt.

I følge en oversikt fra Innovasjon Norge og Bioenergi-programmet, er Oppland det fylket med størst aktivitet innen etablering av biovarmeselskaper.

Av den nasjonale tildelingen på 19 millioner kroner, mottok prosjekter i Oppland hele sju millioner kroner fordelt på 28 saker. Prosjektene i Oppland fordeler seg på:

- Forstudier 15 stk
- Forprosjekt 2 stk
- Investeringer 7 stk
- Kompetanse 4 stk

Satsingen vil for 2006 bli ytterligere forsterket siden samarbeidsprosjektet ”Entreprenørskap innen Bioenergi”. Hovedfokuset der er å være en tilrettelegger i etableringen av fjern- og nærvarmeanlegg i Oppland.

Miljøtiltak i landbruket.

22.1 – Kulturlandskap, biologisk mangfold med mer

Hovedelementer i Fylkesmannens arbeid

Fylkesmannens arbeid har i stor grad vært knyttet til innføring av de økonomiske virkemidlene i Regionalt miljøprogram (regionale miljøtilskudd) og oppfølging av kommunenes arbeid med tilskudd til Spesielle miljøtiltak i jordbruket (se 22.3).

Faglig, utadrettet arbeid har særlig vært konsentrert om oppfølging av freda og verneverdige bygninger, med befaringer i ca. 2/3 av kommunene og bistand til vurdering av planlagte tiltak.

Sammen med Oppland fylkeskommune har Fylkesmannen satt i gang prosjektet ”Nasjonalt verdifulle kulturlandskap” som skal føre fram til endelig avgrensning og utarbeiding av områdeplaner for sju av de 13 prioriterte kulturlandskapene i fylket innen 2006. Fylkesmannen har bidratt aktivt i prosjektgruppe, styringsgruppe og ved deltaking på møter/befaringer med lokale arbeidsgrupper. Vi har også bidratt økonomisk til supplerende kartlegging av

landbruksrelatert biologisk mangfold i områdene og til gjennomføring av en landskapsanalyse for ett av områdene.

Synliggjøring av kulturlandskapsverdier har vært viktig i de 3 Streif-arrangementene som ble avviklet i løpet av sommeren. Her har Fylkesmannen bidratt sterkt til igangsetting og koordinering av arrangementene i samarbeid med Oppland 4H, lokale museer, faglag i jordbruket og andre lokale krefter.

Tilstand og utvikling for kulturlandskapet

Oppland har store utfordringer knyttet til gjengroing av marginale innmarksarealer, i utmarks- og fjellområder og langs veger og vassdrag. Vårt inntrykk er at aktiv beitebruk i både innmark og utmark har fått økt oppmerksomhet blant brukerne, men at gjengroing, særlig i utmark, øker i omfang. Fylket har også en svært stor, bevaringsverdig bygningsmasse. Bruksnedlegging og økning i antall større samdrifter med nybygde fjøs fører til at driftsbygninger går ut av bruk og blir lite regningsvarende å holde vedlike. Det er likevel stor interesse for restaureringstiltak. Oppland har tradisjonell seterdrift i et større omfang enn noe annet fylke. Nedgang i antall mjølkeprodusenter, delvis knyttet til det store antallet samdrifter, fører til mindre aktiv bruk av setrene. Avgangen av ”tradisjonelle” seterbrukere henger i hovedsak sammen med reduksjonen i bruk med mjølkeproduksjon.

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk

Det er et klart behov for mer målrettede tiltak for tilrettelegging/forbedring av beite og mer aktiv/kontrollert beitebruk, spesielt i utmark, dersom en ønsker å holde viktige kulturlandskap åpne på lang sikt. Sterkere prioritering av de økonomiske virkemidlene må likevel skje i nært samspill med beiteinteressene og bidra til mer rasjonell beitebruk som kommer brukerne til gode. Dette må også sees i sammenheng med innsatsen på rovviltområdet.

Omfanget av seterdrift med mjølkeproduksjon henger sammen med mange ytre forhold, og de økonomiske tilskuddene her kan sees som en kompensasjon for negative rammebetingelser. I Oppland er setertilskuddet økt vesentlig, men videreføring av setertradisjonen på lang sikt vil likevel være avhengig av tiltak på andre områder og som fanger opp breie grupper av seterbrukere.

Delegering av tiltaksmidler (SMIL-ordningen) til kommunen har etter vår vurdering skapt uryddige forhold for igangsetting av planleggings-/tilretteleggingstiltak der kommunene er en sentral part. Kommunen blir i noen tilfelle sittende i en klar dobbeltrolle som tilskuddsforvalter og prosjektansvarlig. Denne typen prosjekter ville det vært mer naturlig og i tråd med god forvaltningsskikk å innvilge på regionalt nivå.

22.2 - Tiltak for å redusere forurensinger

Fylkesmannen har gjennom arbeidet med regionalt miljøprogram foretatt en grundig vurdering av de utfordringene fylket står overfor på forurensingsområdet. Følgende områder er vurdert:

- Utfordringer knyttet til erosjon og arealavrenning
- Utfordringer knyttet til punktutslipp og avfall
- Utfordringer knyttet til avfall
- Utfordringer knyttet til vatningsvatn

For å få størst mulig effekt av de tiltakene som settes inn vil innsatsen først og fremst bli rettet mot de vassdragene som har den største forurensingsbelastning.

I og med at kommunene har fått et langt større ansvar på forurensingsområdet både gjennom lovverket og ved at de disponerer økonomiske virkemidler. Gjennom ulike tiltak (kurs, møter, markdager og lignende) har landbruksavdelingen formidlet kompetanse til kommunene for å mestre de nye oppgavene. Så langt er det bare et fåtall av kommunene som har prioritert denne oppgaven i særlig grad.

Geit i Valdres

Forsøksringene motiveres til å gjøre en aktiv innsats på forurensingsområdet ved at landbruksavdelingen stiller informasjonsmidler til rådighet for storskalaforsøk, markdager m.m.

Når det gjelder endret jordarbeiding som er det viktigste tiltaket mot erosjon og arealavrenning, har Oppland en andel på ca 50 % av åpenåkerarealet i stubb.

22.3 – Miljøprogram og miljøplan.

Prioriteringer i miljøprogrammet er beskrevet i årsrapporten for 2004, og vi viser til denne. Gjennomførte tiltak er innføring av ”Regionale miljøtilskudd for jordbruket i Oppland”: Tilskudd til seterdrift med mjølkeproduksjon, innmark i seterområder, dyr på beite, beitelag, brattlendt dyrka mark, biologisk verdifulle arealer, arealer som ikke jordarbeides om høsten, fangvekster og grasdekte soner. Det er registrert 3827 søknader.

Informasjon om de nye tilskuddene er gitt direkte til alle brukere som mottok produksjonstilskudd 2004, først med en enkel folder utsendt i mai og dernest veileder med søknadsskjema i juli. Utover dette har det vært gode oppslag i lokalavisene, og kommunene har informert gjennom lokale informasjonsskriv. Kommunene har dessuten i stort omfang fulgt opp brukerne direkte, noe som sikkert har betydd mye for antall mottatte søknader. Beitelaga fikk tilsendt søknadsskjema og veileder i oktober. Det er sendt ut 3 rundskriv om forvaltning av tilskuddene. Kommunene har vært samlet til en saksbehandlersamling i april og er ellers fulgt opp med omfattende veiledning direkte via telefon/e-post.

Innføring av tilskuddsordningen har vært meget arbeidskrevende. Arbeidet har i stor grad dreid seg om utforming av regelverk, innføring nye forvaltningsrutiner og andre administrative oppgaver, informasjonstiltak for å gjøre de regionale miljøtil-

skuddene kjent, veiledning av kommunene samt arbeid med registrering av søknadene, herunder kontroller og retting av feil. Utover dette er det brukt mye ressurser på å produsere og levere kommunene digitale grunnlagsdata for brattlendt, dyrka mark og på oppfølging av tilskudd til bevaringsverdige sau (gammalnorsk spælsau) i samarbeid med raselaget, Genressursutvalget for husdyr, Sauekontrollen og Norsk Sau og Geit.

22.4 Økologisk landbruk

Fylkesmennene i Hedmark og Oppland har laget en felles revidert handlingsplan for økologisk landbruk med funksjonstid til og med 2007. Planen har fire hovedsatsingsområder:

- Marked og omsetning
- Korn og proteinrike vekster
- Grøntproduksjon
- Mjølke- og kjøttproduksjon

Det etableres et råd og fire faggrupper med ansvar å følge opp i alt 34 definerte tiltak i planen. Fylkesmannen har sekretariatsansvar for gruppene.

Når det gjelder oversikt over gjennomførte tiltak i 2005 vises det i hovedsak til rapporten innsendt til SLF, men noen stikkord kan nevnes: Det er gjennomført 61 ulike tiltak/arrangement med ca 330 deltakere og temaene spenner over; økologiske metoder mot gjengroing av kulturlandskapet, økologisk svinhold, jordarbeidingstiltak, oppfølging av samarbeidsgrupper innen korn, sau og mjølk/kjøtt/grovfôr, kompetanseheving innen økologisk potetproduksjon/urteproduksjon/bærproduksjon/grønnsakproduksjon, tiltak for markedsføring av økologiske produkter og generell forbrukerinformasjon.

Oppland har i 2005 opplevd en nettonedgang i antall bruk som driver økologisk - fra 256 til 246 bruk, mens arealet har økt med ca 1000 dekar.

22.5 – Tre og miljø

Her henvises det til det som er skrevet under 21.2 – Skogbruk

Ressurs- og eiendomspolitikk

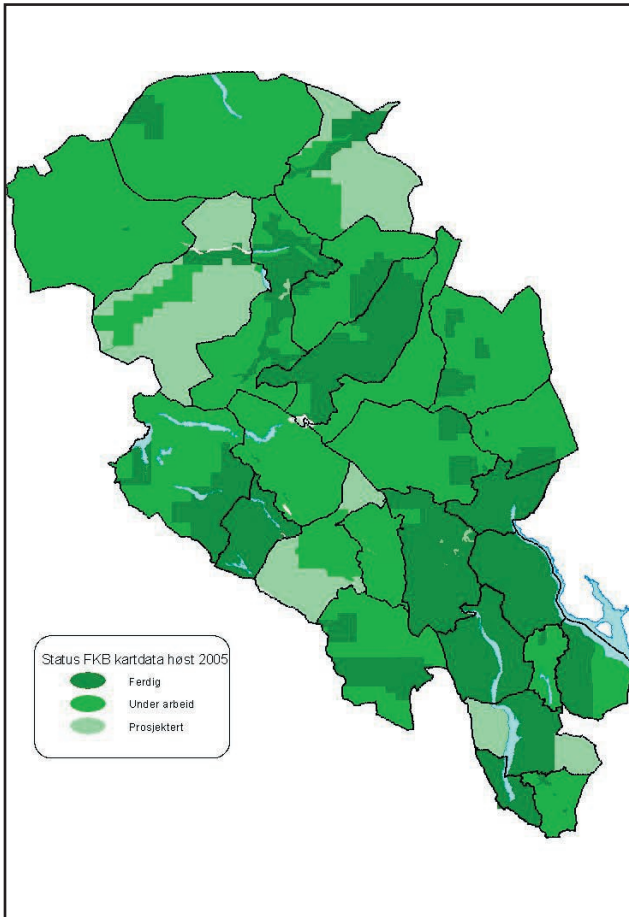
23.1- Samfunnsplanlegging

Landbruksavdelinga deltar aktivt i fylkesmannens planarbeid gjennom planteamet som møtes hver uke for å samordne fylkesmannens innspill til innkomne planer. Landbruksavdelingen deltar også i arealplanmøtet som gjennomføres en gang i måneden i regi av Oppland fylkeskommune. Dette er en viktig arena for samordning av statlig politikk. Kommunene kan her presentere sine planer på et tidlig stadium i planprosessen og få tilbakemelding fra fylkesmannen og andre statlige etater. Fylkesmannen gjennomførte våren 2005 en samling for kommunene med jordvern og kjerneområder for kulturlandskap som tema. Dessverre var ikke oppslutningen særlig god. I tillegg er det arrangert 2 regionale samlinger om kommunenes ansvar etter jordodels- og konsesjonsloven. Veilederen for kjerneområder ble presentert for kommunene på den årlige landbruksfaglige samlinga som fylkesmannen arrangerer. Arbeid med å planlegge videre dialog med kommunene om hvordan en skal nå målet om å halvere avgangen av dyrka jord innen 2010 er satt i gang. Målet er å gjennomføre en slik dialog med alle kommunene i løpet av 2006.

Bruk og nytte av data fra Geovekst og Norge Digitalt

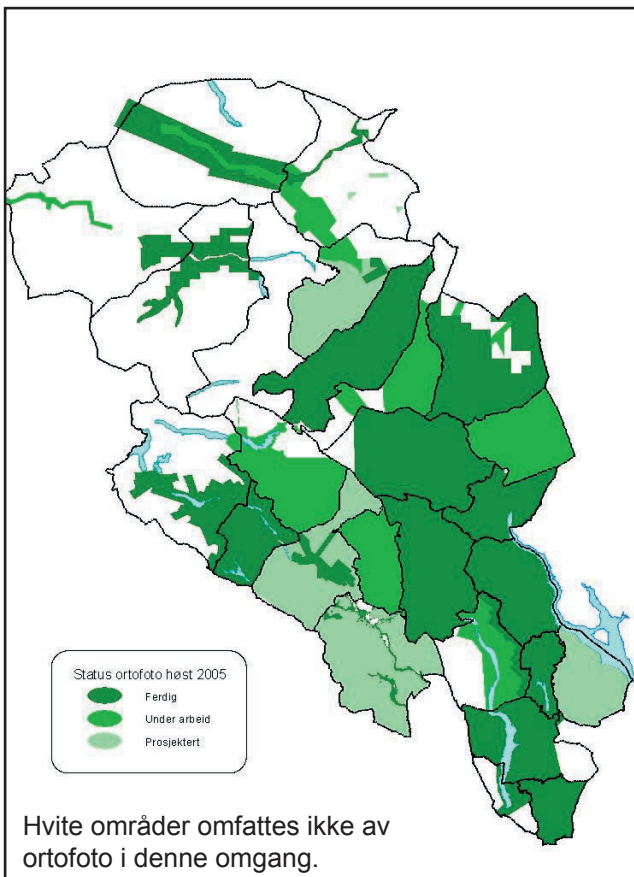
Tilgang på kartdata fra Norge Digitalt og Geovekst er selvsagt en forutsetning for GIS- og geodataarbeidet ved Fylkesmannen. De siste årene, og spesielt i 2005, startet vi i geovekst-samarbeidet opp mange og store kartleggings- og ortofotprosjekter i Oppland.

Som kartet over FKB-prosjekter (FellesKartDatabase) på neste side viser, vil vi være tilnærmet dekket med digitale kartdata når alle pågående prosjekter er avsluttet.

Status for FKB-prosjekt i Oppland og Hedmark
(kilde: SKHAM)

Likeledes startet vi opp flere store ortofotoprojekt i 2005. Kartet viser status høsten 2005.

Hvite områder omfattes ikke av ortofoto i denne omgang.

Status for ortofoto-prosjekt i Oppland (kilde: SKHAM)

Også her nærmer vi oss full dekning i de fleste kommuner. I de store fjellkommunene har vi foreløpig konsentrert oss om skog- og jordbruksarealene. De planlagte omløpsfotograferingene vil gi fulldekkende ortofoto også over fjellarealene.

Samarbeidet med Statens Kartverk Hamar (SKHAM) og NIJOS har vært av uvurderlig betydning for at vi nå har tilgang til gode og etter hvert nøyaktige digitale kart i fylket. Spesielt har bidraget fra NIJOS når det gjelder finansiering av ortofotoprojekter vært helt avgjørende. Bidraget fra NIJOS i form av digitale markslagskart (DMK) er også avgjørende for at landbruksparten har kunnet delta i alle geovekstprosjekt til nå.

Fylkesmannens landbruksavdeling deltar i Geovekst. Årets bevilgning fra LD øremerket til GeoVEKST var på kr 237 000. Midlene ble fordelt på geovekstprosjekter som pågår i de fleste kommuner i fylket.

Landbruket bidrar også til vedlikehold av kartdata. Vedlikeholdsprosjekter er nå startet opp i alle kommuner, og avtaler om dette er på plass i de fleste kommunene. I tillegg deltar landbruket i prosjekter for etablering av det nye stamnettet/EUREF89 (landsnett) som består av nye fastpunkter som måles med GPS. Landsnettet skal dekke behovet for framtidige målinger.

Et eksempel på nytten av gode FKB-data, kan være "helligskart" som vi produserte for alle kommuner i 2005. Bakgrunn er at vi gir arealtilskudd til bruk av dyrkamark med stigning over 20 %. Uten gode DMK- høydedata og eiendomsdata, ville ikke dette vært mulig.

Ortofoto med dyrka mark med helling over 20 % markert med gult.

Fortsatt er det miljø- og landbruksavdelingene ved fylkesmannen som er de vesentlige brukere av kartdata. Vi er nå imidlertid i gang med et samarbeid mellom fylkeskommunene og fylkesmennene i Hedmark og Oppland om en felles web-løsning for kart- og geodata. En felles kartserver er allerede installer hos fylkeskommunen i Oppland. Alle kart- og geodata samt GIS-programvare skal etter planen driftes fra denne serveren.

Dette vil i første omgang bli et innsynsverktøy for intern bruk i organisasjonene. Tilgang til oppdaterte og nøyaktige kartdata og ortofoto er avgjørende for at denne løsningen skal bli vellykket. Når løsningen åpnes for bruk på våren 2006, vil dette bli kartverktøyet for alle ansatte i alle avdelinger.

Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

I forbindelse med oppgaveoverføringen til kommunene har Fylkesmannens landbruksavdeling et forsterket fokus på rollen som kompetansesenter overfor kommunene. Så langt de økonomiske og personellmessige ressursene har rukket har vi gjennom ulike opplæringstilbud formidlet nasjonal landbrukspolitikk overfor kommunene. Både ut fra det kommunene signaliserer og det vi selv erfarer på en del fagområder, er behovet for opplæring større enn det vi klarer å etterkomme. Selv om vi også i 2005 har gjennomført mange kurs, perspektivdager,

befaringer m.m. har omfanget av tilbud til kommunene vært mindre i 2005 enn tidligere. Selv om mye kompetanseoverføring skjer via telefon, e-post og fylkesmannens hjemmeside er det nødvendig i større grad å møte kommunene på deres "hjemmebane". På svært mange saksområder vil blant annet befaringer være helt nødvendig for å kunne gi relevant opplæring.

25.2 - Landbrukspolitisk dialog med kommunene

På grunn av at kommunene er så forskjellige i forhold til størrelse, næringsstruktur, bemanning i landbrukssetaten, politiske prioriteringer m.m. så må kommunedialogen legges opp forskjellig ut i fra den enkelte kommunes behov. Antall tilsatte ved landbrukskontorene i Oppland varierer fra de største med ca 10 tilsatte til de minste med 1-3 tilsatte. Ved de største kontorene har de kunnet foreta en viss spesialisering på fagområder noe som gjør at behovet for bistand fra Fylkesmannen er mindre enn ved de små kontorene (som er i stort flertall) som ikke har denne muligheten. En noe mer "individuell" tilpasset dialog med kommunene er noe vi skal arbeide videre med i 2006.

På overordnet nivå arrangerer Fylkesmannen hvert år regionmøter hvor ordførere, rådmenn og med-

Det har vært en gjennomgående økning av antall klagesaker, og antall klager som blir tatt til følge øker.

lemmer i formannskapet er målgruppe. På disse møtene er landbruk fra tid til annen tema. I tillegg har fylkesmannen i samarbeid med Innovasjon Norge arrangert en 3-dagers landbruksfaglig samling for kommunene hvor næringsutvikling og strukturendringene i landbruket var tema. Videre har fylkesmannen arrangert regionsamlinger for aktivitetsfremmende tiltak og forvaltning av NMSK-midler, div. fagkurs innenfor skogbruket, fagsamling for SMIL og regionale miljøtilskudd, regionmøter om jord-, konsesjon- og odelslov, perspektivdag om landbrukets arealressurser, regionmøter om organisert beitebruk m.m. I tillegg til det ovenfor nevnte foregår mye av dialogen med kommunene via telefon, e-post og noe befaringer.

25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Her vises det til rapportering til SLF og departementet gjennom fagsystemene om oppnådde resultater siste år og årlig aktivitetsbudsjett for kommende år.

Kunnskapsdepartementet

Tilsyn, klagebehandling og lovlighetskontroll

31.1 Tilsyn

I 2005 gjennomførte Fylkesmannen i Oppland tilsyn etter opplæringsloven i fire kommuner. Kommunene var plukket ut på bakgrunn av opplysninger om ressursbruk og antall enkeltvedtak om spesialundervisning. Tilsynet hadde to tema. Det ene var skoleeiers ansvar for å etablere et forsvarlig system for vurdering av at lov og forskrift følges i skolene med vekt på skolebasert vurdering og rapportering (opplæringsloven § 13-10 og forskriften §§ 2-1 2-2). Det andre var opplæringslovens bestemmelse i § 8-2 om pedagogisk og trygghetsmessig forsvarlig gruppestørrelse. Det ble funnet to

avvik i forhold til § 13-10 og ett i forhold til § 8-2 i opplæringsloven. Det er foreløp ikke gitt pålegg, men kommunene har fått frist på nyåret 2006 til og gjør rede for hvordan de vil rette på avvikene.

I tillegg førte Fylkesmannen på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet ”skriftlig tilsyn” med åtte kommuner basert på registrerte årstimer i Grunnskolestatistikken (GSI) for skoleåret 2004/05. Det ble gitt pålegg til en av kommunen om å øke timetallet slik at det ikke ligger under minstetimetallet som beskrives i de gamle klassesdelingsreglene. Skolene i de øvrige kommunene var enten fådelte eller hadde registrert feil i GSI.

Når det gjelder skoleeiers ansvar for etablering av et forsvarlig for vurdering og oppfølging av skolene, har Fylkesmannen i Oppland foreløpig ikke kommet fram til et system for oppfølging. Når det gjelder § 8-2 har det vært små avvik, og Fylkesmannen har fulgt med at skoler som har vært gjenstand for ”skriftlig tilsyn” ikke forblir på samme listen flere år på rad.

31.2 Klagebehandling

Barn i førskolealder

I 2005 behandlet Fylkesmannen i Oppland ni klagesaker vedrørende spesialpedagogisk hjelp til barn i førskolealder. Av disse ble fem avslått, mens tre ble opphevet og en fikk medhold.

Grunnskole

I 2005 var det samlede antall klagesaker 117, i 2004 var det 85.

I 2004 var det åtte klager vedrørende skoleplassering, og ingen av klagen ble tatt til følge. I 2005 hadde antallet klagesaker økt til 18, og fire ble tatt til følge.

Når det gjelder spesialundervisning, mottok Fylkesmannen i 2005 21 klager, og åtte av disse ble tatt til følge. En av de som ble tatt til følge, gjaldt en friskole. I 2004 var det sju klager på spesialundervisning, og ingen ble tatt til følge.

Fylkesmannen behandlet i 2004 11 klager på vedtak om skoleskyss, og en av klagen ble tatt til følge. I 2005 hadde antallet slike saker økt til 16, og en av disse klagen ble tatt til følge.

Det har med andre ord vært en gjennomgående økning av antall klagesaker, og antall klager som blir tatt til følge.

KLAGER Grunnskolen, inklusive friskoler	Medhold	Delvis medhold	Avslag	Opphevet/ avvist	Sum
Skoleplassering	4		14	1	18
Skoleskyss	1	1	14		16
Spesialundervisning	8		9	4	21
Spesialpedagogisk hjelp		2	4		6
Morsmålsundervisning			4		4
Standpunkt karakterer	6		38		44
Orden-oppførsels karakterer			2		2
Annet	1			5	6
Sum					117

Videregående skole

Fylkesmannen behandlet i 2005 11 klager på inntak til særskilt grunnkurs i videregående opplæring. Ingen av klagen ble tatt til følge.

Fylkesmannen i Oppland har ansvaret for gjennomføring av klagebehandling av eksamensbesvarelser med sentral sensur i videregående opplæring innenfor fagområdene musikkorientering, nyere kunst- og kulturhistorie og fellesfag for teknisk fagskole. Fylkesmannen oversender klagen til sensorer og klagenemnder. I 2005 ble det totalt behandlet 142 klagesaker i disse tre fagene, henholdsvis 42 på tverrfaglig eksamen i fagskole, 97 på musikkorientering og tre i nyere kunst og kulturhistorie.

Fylkesmannen viser ellers til statistikk som er oversendt Utdanningsdirektoratet.

Det er ikke foretatt lovlighetskontroll av kommunale eller fylkeskommunale avgjørelser som er fattet i medhold av opplæringsloven, jf kommuneloven § 59.

Kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse

32.1 Nasjonale prøver, avgangsprøver, eksamen

Ved gjennomføringen av nasjonale prøver har Fylkesmannen hatt en aktiv veilederrolle i forhold til skoleeiere og skoleledere. For å sikre en forsvarlig og pålitelig vurdering av elevenes læringsresultater har Fylkesmannen organisert 41 kurs for ca 1 480 faglærere. Til gjennomføring av oppdraget har Fylkesmannen rekruttert 30 nye ekspertvurderere og bidratt til at de til sammen 45 ekspertvurdererne har fått opplæring og oppfølging.

Vi viser for øvrig til brev datert 11.03.05 "Foreløpig tilbakemelding om gjennomføringen av nasjonale prøver 2005" og brev datert 13. 06. 2005 "Evaluering av oppdrag som ekspertvurderer og nasjonale prøver 2005".

Når det gjelder gjennomføringen av avgangsprøva og eksamen i videregående skole, ble eksamensstatistikk sendt direktoratet etter eksamen. Ellers forløp både skriftlig og muntlig avgangsprøve og eksamen uten at det oppstod problemer som ikke lot seg håndtere umiddelbart.

32.2 Skoleporten.no

Fylkesmannen har i samarbeid med KS foretatt en undersøkelse der et av målene var å finne ut om kommunene har tatt i bruk skoleporten.no i sitt kvalitetsvurderings- og utviklingsarbeid innenfor skolesektoren. Undersøkelsen viste at 16 av 23 kommuner i større eller mindre grad hadde tatt i bruk skoleporten.no til dette arbeidet. 24 av 28 skoleeiere eller frittstående skoler har gitt tilbakemelding om at de har brukt resultater fra sentrale undersøkelser og/eller sentralt gitte prøver i sitt kvalitetsvurderings- og utviklingsarbeid. Data og resultater hadde de tilegnet seg på annen måte enn gjennom skoleporten.no.

Høsten 2005 arrangerte Fylkesmannen samling for skoleeierne der et av temaene omhandlet skoleporten.no med fokus på indikatorrapporter. Skoleeierne fikk i tillegg tilbud om individuell oppfølging i bruk av skoleporten.no.

Fylkesmannen har gitt brukerstøtte for kommunene etter behov.

Kvalitets- og kompetanseutvikling

33.1 Læreplanarbeid

Fylkesmannen har informert om arbeidet med nye læreplaner i en rekke sammenhenger. Kunnskapsløftet som skolereform, prosessen knyttet til læreplanhøringer, læreplanenes oppbygning og innhold, lokalt læreplanarbeid og konsekvenser for skoleeiere, skoleledere og andre aktører har vært omtalt og diskutert på kurs og samlinger for skoleeiere og skoleledere.

Fylkesmannen presenterer jevnlig informasjon knyttet til læreplanarbeidet på Fylkesmannens hjemmeside. I tillegg har Fylkesmannen sendt ut skriftlig informasjon, blant annet knyttet til tidlig oppstart av nye læreplaner.

Fylkesmannen har gjennomført høring på fag- og timefordeling og på læreplaner for fag i grunnskolen og for gjennomgående fag i grunnskolen og videregående opplæring. Fylkesmannen behandlet og oppsummerte rundt 130 forskjellige høringstalelser knyttet til disse læreplanene.

I forbindelse med utarbeiding av læreplan for Vg1 i medier og kommunikasjon opprettet Fylkesmannen en referansegruppe med representanter for høgskole, ansatte og elever i videregående opplæring som kom med innspill til læreplangruppen i medier og kommunikasjon.

33.2 Kompetanseutvikling

I forbindelse med strategien for kompetanseutvikling i grunnopplæringen 2005-2008 - "Kompetanse for utvikling" – har Fylkesmannen fordelt ca 12,5 mill. kroner til skoleeiere. Av dette var vel 840 000 kroner øremerket styrking av 2. fremmedspråk. Disse midlene ble fordelt til skoleeiere etter søknad. De øvrige midlene ble fordelt etter objektive kriterier fastsatt av Utdanningsdirektoratet og etter at planer for kompetanseutvikling var vedtatt i den enkelte kommune/fylkeskommune/styre. I denne forbindelsen ble det nødvendig for Fylkesmannen å purre enkelte skoleeiere. Ved utgangen av året hadde alle en vedtatt kompetanseutviklingsplan, og alle statlige midler var fordelt.

For å bidra til koordinering og samarbeid om kompetanseutvikling har Fylkesmannen etablert en strategisk gruppe/nettverk der KS, lærerorganisasjonene, høgskolene og representanter fra skoleeierne deltar. I samarbeid med KS og høgskolene ble det våren 2005 arrangert et seminar for skoleeiere om kartlegging av kompetansebehov og utarbeidelsen av kompetanseutviklingsplaner.

Fylkesmannen har i samarbeid med Høgskolen i Hedmark gjennomført fire regionvise kompetanseutviklingsseminar knyttet til ny læreplan i KRL. Seminarene samlet ca. 250 deltakere fra 25 av fylkets 26 kommuner. Blant disse var det 21 skoleledere og en representant for skoleeier.

Fylkesmannen har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet videreformidlet økonomisk tilskudd til kommunene til etter- og videreutdanning i KRL etter plan/ søknad.

33.3 Forsøks- og utviklingsarbeid

Fylkesmannen har behandlet søknader om tidlig oppstart med nye læreplaner. 13 skoler i seks kommuner fikk anledning til å ta i bruk nye læreplaner fra skoleåret 2005/2006.

Måltider i skolen: kantinevinnere

33.4 Lærende nettverk

I Oppland er det etablert ett nettverk med 11 grunnskoler. Senter for Livslang Læring ved Høgskolen i Lillehammer leder prosjektet.

Fylkesmannen har gjennom møter og samlinger med nettverkslederen fulgt opp nettverksarbeidet. Fylkesmannen har bidratt med forslag til innhold og organisering, revidering av planer samt praktisk hjelp. I tillegg har det blitt informert om innhold og foreløpige erfaringer fra prosjektet på skoleledersamling i Oppland. Fylkesmannen har foretatt tildeling av midler til skolene og høgskolen.

Vi viser for øvrig til rapport fra nettverksleder 27.06. 2005.

33.5 Likeverdig utdanning i praksis

I forbindelse med strategiplanen "Likeverdig utdanning i praksis" og i samarbeid med Utdanningsforbundet Oppland inviterte Fylkesmannen høsten 2005 til konferanse/ oppstartseminar for kommunene/fylkeskommunen. P.g.a. svært liten påmelding måtte denne samlingen avlyses. Ny samling vil bli avholdt våren 2006.

Fylkesmannen har samarbeidet med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) om oppfølging av – og etablering av nye fokusenheter. I Oppland er det nå fokusenheter for barnehage, grunnskole, videregående skole og voksenopplæringssteder. Fylkesmannen har gitt et økonomisk bidrag til disse fokusenheterne for å stimulere til arbeidet med minoritetsspråklige innbyggere og for å utvikle og spre kompetanse på dette området.

33.6 Gi rom for lesing

Etter utlysning kom det inn 20 søknader om prosjektmidler i tilknytning til strategiplanen "Gi rom for lesing!" i 2005. Sju prosjekt har fått tildelt til sammen 490.000 kroner, fordelt på en videregående skole, fire grunnskoler, to kom-

muneomfattende prosjekt og et interkommunalt prosjekt i de tre kommunene i Midt-Gudbrandsdalen.

Fylkesmannen i Oppland var sammen med fylkesmannsembetene i Hedmark, Nord- og Sør-Trøndelag og Utdanningsdirektoratet medarrangør av en regional konferanse i Trondheim i slutten av april 2005. Her ble bl.a. et av prosjektene fra videregående skole i Oppland presentert. Det var forholdsvis lav deltakelse fra opplandsskolene på denne konferansen.

Lærings- og oppvekstmiljø

34 Manifest mot mobbing

Fylkesmannen i Oppland overtok i 2005 stafettpinen fra Hedmark og arrangerte i april en konferanse med deltagelse fra hele fylket. Den praktiske gjennomføringen sto Øyer ungdomsskole for. Konferansedeltakerne utarbeidet et manifest mot mobbing til bruk i egen praksis.

34 Fysisk aktivitet og måltider i skolen

Fylkesmannen har arrangert nettverkskonferanse med erfaringsutveksling for skoler og kommuner. Flere skoler og kommuner presenterte egne modeller for arbeidet med fysisk aktivitet og måltider i skolen.

Fylkesmannen har informert om satsingen og om muligheten for økonomiske tilskudd til lokalt arbeid med fysisk aktivitet og sunt kosthold. Fylkesmannen har behandlet 34 søknader fra 20 kommuner om tilskudd og videreformidlet 225.000 kroner til 13 prosjektskoler i fylket.

34 Psykisk helse i skolen

Fylkesmannen i Oppland inngikk i 2005 avtale med Sosial- og helsedirektoratet om lansering og implementering av skoleprogrammene psykisk helse i skolen. Fylkesmannen har informert om denne satsingen i alle relevante sammenhenger.

Fylkesmannen har arrangert seks kurs og konferanser med om lag 300 deltakere der alle programmene i satsingen er presentert. I løpet av 2005 har over 80 % av ungdomsskolene og de videregående skolene vært representert på kursene.

Fylkesmannen har tatt initiativ til planleggings- og samordningsmøte med sekretariatet for psykisk helse i skolen og deltatt på oppsummerings- og evalueringsmøte med Sosial- og helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet.

Løpende drift og forvaltningsoppgaver

36.1 Den kulturelle skolesekken

Oppland fylkeskommune har hovedansvaret for planlegging og gjennomføring av det fylkesvise arbeidet innenfor Den kulturelle skolesekken (DKS). Fylkesmannen samarbeider med fylkeskommunen om denne satsingen bl.a. gjennom deltakelse i et team som har jevnlig møter. Videre har Fylkesmannen sammen med fylkeskommunen deltatt i regionale nettverkssamlinger i fylket. Både representanter for kultur og skole har deltatt i diskusjoner om hvordan man på en best mulig måte kan tilrettelegge for et bredt og profesjonelt kulturtilbud i skolene.

Flere skoleeiere og fylkeskommunen gir signaler om at det ville være en fordel om ansvaret for planleggingen av Rikskonsertenes skolekonserter også lå hos fylkeskommunen. Dette ville lette samordningen med turneplanleggingen i DKS, og skolekonserterne vil på en mer naturlig måte bli en del av Den kulturelle skolesekken.

Det er i løpet av året avviklet 13 rikskonsertturner med til sammen 310 konserter. Konsertene er gjennomført i samsvar med Rikskonsertenes turneplaner.

Barne- og familie- departementet

Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Det framgår at en del rapporteringspunkter rapporteres fra Ephorte. Det er uklart for Fylkesmannen om tallene skal oppgis i årsmeldingen eller om departementet henter ut tallene selv. Fylkesmannen kan uansett opplyse at det i 2005 ble behandlet 499 separasjoner og 458 skilsmisser etter ekteskapsloven. Når det gjelder partnerskapsloven behandlet Fylkesmannen tre separasjoner og to skilsmisser.

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen behandlet i 2005 16 saker.

42.3 Barneloven

Det er registrert fem saker i ephorte

42.4 Mekling og meklingsinstituttet.

Fylkesmannen utstedte i 2005 4 nye meklingsbevillinger, og 2 meklere fikk forlenget sin tidsbegrensede bevilling.

I 2005 dekket Fylkesmannen utgiftene til opplæring av de 4 nye meklere gjennom innføringskurs i meklingsarbeid arrangert av Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. Til opplæring av meklere i "Konflikthåndtering – Ulike former for mekling" v/Diakonhjemmet høyskole fikk Fylkesmannen kr. 40.000 til fordeling på kontorene som deltok i utdanningen. Kun ett kontor deltok.

Familievern

44 Familievern.

Fylkesmannen har i medhold av lov om familievernkontorer § 3 og Retningslinjer for Fylkesmannens tilsyn med familievernkontorene av 29. mars 1999, ansvar for å føre tilsyn med virksomheten ved familievernkontorene i fylket.

Det ble i 2005 ikke gjennomført tilsynsbesøk ved familievernkontorene. Det ble i stedet sendt ut et enkelte spørreskjema til det hvert kontor som ble gjennomgått sammen med meklingsrapportene.

Tilbakemeldingen på spørreskjema viste at to av familievernkontorene vurderte bemannings- og kompetansesituasjonen som god, et kontor var noe bekymret for den fremtidige bemanningssituasjon og et kontor meldte behov for ytterligere ½ årsverk.

Fylkesmannen har mottatt en skriftelige klage på familievernkontorene i 2005. Muntlige henvendelser har blitt besvart fortløpende.

I samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark, arrangerte Fylkesmannen i Oppland i 2005 en 2-dagers konferanse med aktuelle fagrelaterte tema for familievernkontorene og samtlige meklere i de to fylkene.

Barnevern

45.1 Tilsyn barneverninstitusjoner

Fylkesmannen skal, med hjemmel i Lov om barneverntjenester § 2-3, 3. ledd bokstav c og samme lov kapittel 5, føre tilsyn med alle statlige og offentlig godkjente barneverninstitusjoner i fylket. Det ble i 2005 ført tilsyn med 2 statlige, 3 private og 2 kommunal barneverninstitusjon. Samtlige institusjoner, unntatt 2, tar imot barn etter lov om barneverntjenester §§ 4-24 og 4-26, og skal etter forskriften Q-0818 ha minimum 4 individrettede tilsynsbesøk pr. år, de to andre skal ha 2 besøk hver. I tillegg skal alle institusjoner ha 1 systemrevisjon pr år, jfr. forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling § 9. Med unntak av 3 individtilsyn fordelt på ulike institusjoner som skulle ha fire besøk, ble samtlige tilsyn og revisjoner utført.

Fylkesmannen har i 2005 mottatt og behandlet 16 skriftlige klager på beboerne ved barneverninstitusjonene. Flere beboere og pårørende har også henvendt seg til tilsynet med forespørsler og beklagelse som ikke er blitt registrert som

klagesaker, men som enten er tatt opp under samtaler med klager og institusjon, eller underlagt vanlig saksbehandling

45.1.2 Oppfølging av den kommunale barneverntjenesten

På oppdrag fra Barne- og familiedepartementet ble det gjennomført tilsyn som systemrevisjon i Gausdal, Gran og Vestre Toten kommune. Systemrevisjonen omhandlet kommunenes oppgaver, planarbeide og oppfølging ved plassering av barn i institusjon og fosterhjem. I 1 kommune ble det avdekket 1 avvik, 1 kommune 2 avvik og 1 merknad og 1 kommune 2 avvik og 2 merknader.

Fylkesmannen har behandlet 10 klagesaker på enkeltvedtak og barnevernstjenestens behandling av barnevernsaker.

Etter barnevernloven § 6-9, første ledd skal en undersøkelse gjennomføres snarest og senest innen 3 måneder. I særlige tilfelle kan fristen være seks måneder. Fylkesmannen gjennomgår rapporteringer over antall saker fra barneverntjenestene 2 ganger årlig og oversikt over fristoverholdelse 4 ganger årlig. Når Fylkesmannen blir kjent med fristoverskridelser i kommunen, skal Fylkesmannen klargjøre årsaker til disse, og ev gi råd og veiledning for å bidra at fristoversittelser ikke gjentar seg. Dersom dette ikke fører fram kan Fylkesmannen gi kommunen mulkt. Fylkesmannen hadde i 2005 oppfølging i 2 kommuner. Det ble ikke gitt mulkt til noen kommuner.

Fylkesmannen arrangerte i 2005 4 ulike samlinger for barneverntjenesten i kommunene.

- 2 temadager for barneverntjenestene, 1 av temadagene ble arrangert i samarbeid med Bufetat, Fagteamet på Gjøvik.
- 1 samlinger for barneverntjenestens ledere
- 1 konferanse for ansatte i barneverninstitusjonene.

Gjeldsrådgivning

47 Gjeldsrådgivning

I samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark og KS Oppland ble det holdt kurs for de kommunale økonomi/gjeldsrådgiverne 23. og 24. mai 2005. Sammen med Sosial- og helsedirektoratet var Fylkesmannen arrangør for et grunnkurs for saksbehandlere i sosialtjenesten i kommunene. Kurset ble avholdt 13. og 14. desember 2005.

Likestilling

48 Likestilling

Internt i embetet

Det ble i 2004 gjennomført kartlegginger i embetet som gikk på likestilling, herunder blant annet fordeling på kjønn i forhold til respektive stillingskategorier og lønn. Det er ikke gjennomført en lignende kartlegging for 2005, da vi ikke forventer å finne store endringer fra 2004-tallene. Det har vært liten turnover i embetet det siste året (4 %), og det var heller ikke lokale lønnsforhandlinger for 2005, noe som har vanskeliggjort arbeidet med rask utjevning. Vi har imidlertid fortsatt fokus på 2004-tallene, og opprettholder målsetningen om en bedre harmonisering mellom stillingsgrupper, kjønn og arbeidstid. Når det gjelder sykefravær ser vi at det totale sykefraværet har sunket med 1,2 prosentpoeng, fra 5,6 i 2004 til 4,4 i 2005.

Utenfor embetet

Fylkesmannen i Oppland arbeider med kvinnesatsing gjennom prosjektet Kvinner i Oppland 2004 – 2007 sammen med Oppland fylkeskommune og Innovasjon Norge Oppland. Målgruppe for prosjektet er kvinner bosatt i Oppland. Prosjektet ønsker å ha ekstra fokus på kvinner under 35 år.

Kvinner i Oppland 2004 – 2007 har som mål at kvinner skal realisere sine ressurser i arbeidslivet, og at Opplandsamfunnet skal ta i bruk disse ressursene.

Prosjektet har valgt ut følgende tre strategier for å

Kvinner i Oppland har som mål at kvinner skal realisere sine ressurser i arbeidslivet, og at Opplandsamfunnet skal ta i bruk disse ressursene.

nå målet:

1. Utvikle mer positive holdninger til å satse på kvinner
2. Utvikle kvinner

som ledere

3. Legge til rette for bedre utnyttelse av kvinners kompetanse

Det blir hvert år gjennomført forskjellige tiltak rundt om i Oppland ved at prosjektet samarbeider med kommuner, regioner, næringshager, studentmiljøer, kvinnenettverk etc. Ni prosjekter er direkte støttet med til sammen kroner 597 500,- hittil i prosjektperioden.

For mer informasjon, se www.kvinnerioplund.no

Et annet spennende prosjekt er MIB (Menn i barnehage) i Oppland. Dette er et nettverk som har som målsetting å sette Handlingsplan for likestilling i barnehager ut i livet, bl.a. å rekruttere og beholde menn i barnehager. Nettverket består av syv medlemmer, en mannlig representant fra hver region, en representant fra Utdanningsforbundet, en fra Fagforbundet og en representant fra Fylkesmannen. I 2005 har MIB Oppland hatt tre møter med Fylkesmannen. Det er produsert et informasjonshefte til bruk i ungdomsskolen, og representanter for MIB har deltatt i regionkonferanser og en nasjonal konferanse om temaet. Handlingsplan for likestilling har også vært tema i en kommunekonferanse. MIB Oppland har fått kr 60 000,- i kvalitetsmidler til sitt arbeid. I tillegg fikk Gjøvik og Ringeby kommuner kvalitetsmidler til ytterligere arbeid for å nå målene i Handlingsplan for likestilling.

Fylkesmannen har sett på tilskuddsordninger innenfor landbruksstøtte. Innen disse ordningene forholder man seg til foretak og ikke enkeltpersoner. Foretakene identifiseres med et organisasjonsnummer og vurderingen går på om foretaket tilfredsstillende regelverk. Om eieren av foretaket er mann eller kvinne, har ingen betydning.

Justis- og politi- departementet

Siviladministrasjon

51.2 Vergemål

I 2005 behandlet Fylkesmannen syv klagesaker. Av disse gjaldt fire oppnevning av hjelpeverge. I tre av de fire sakene som gjaldt oppnevning av hjelpeverge, ble vedtakene opphevet, mens ett av vedtakene ble stadfestet. Vedtakene i de øvrige tre sakene ble alle stadfestet. Fylkesmannen behandlet videre fem lånesøknader. Fire av disse ble innvilget, mens en søknad ble avslått. I tillegg til dette ble det skrevet 10 brev til kommuner, advokater og pårørende til hjelpetrequende.

Fylkesmannen arrangerte 11. og 12. mai kurs for overformynderne. Kurset var et samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark og KS Oppland.

51.5 Tomtefeste

Fylkesmannen har fått 12 søknader om innløsning. 9 av disse er behandlet. I 5 av sakene er det kommet inn klage og tre av klagen er oversendt Justisdepartementet til endelig avgjørelse. To av klagen er foreløpig ikke vurdert på nytt.

Retts hjelp

52.1 Fri retts hjelp

Rapportering på eget rapporteringsskjema som er oversendt departementet. Fylkesmannen kan opplyse at det kom inn totalt 1556 søknader om fritt rettsråd i 2005 og av disse ble 1032 innvilget. Det ble utbetalt kr. 6 138 818,50 til advokater i disse sakene. I tillegg er det utbetalt kr 741 600,50 til dekning av utgifter. Dette er i hovedsak tolke-

regninger. Fylkesmannen avsto 176 søknader om fritt rettsråd. Når det gjelder fri sakførsel, har Fylkesmannen fått inn 81 søknader og 40 av disse er innvilget.

Samfunnssikkerhet og beredskap

53 - 57 Samfunnssikkerhet og beredskap Utfordringer

Fylkets største utfordring er statusen i det sårbarhetsreducerende arbeidet. Alle kommunene gjennomførte risiko- og sårbarhetsanalyser i perioden 1994-98, til nå er bare et fåtall av disse revidert. I de kommunale planprosessene er det i for liten grad dokumentert at beredskapsmessige hensyn blir ivaretatt.

Ressurser og muligheter

Beredskapsstaben har til sammen 4 årsverk, dette er ikke tilstrekkelig til å løse alle oppdrag/ nå ønsket nivå på alle områder. Hovedutfordringen vil bli ivaretatt ved at en nytilsatt medarbeider primært skal ha sårbarhetsreducerende arbeids-

oppgaver. Det er nødvendig at DSB fortsatt bidrar med midler til arbeidet i kommunene.

Sårbare forhold

Fylkesdelplan for utvikling av sivil beredskap i Oppland har vært gjeldende siden 2001, og er fylkets risiko- og sårbarhetsanalyse. For alle identifiserte uønskede hendelser er det angitt ansvarlig myndighet og aktuelle tiltak i prioritert rekkefølge. Status i arbeidet er lagt til grunn ved rulleringen av Fylkesdelplanen/Fylkes-ROS. Planen for perioden 2006-09 vil bli distribuert til aktuelle myndigheter før vinterferien.

Fylkets status går fram av del 2.

Fra en øvelse på
Starum

Kommunal og regional- departementet

Samordning og omstilling

61.1 Samordning

Fylkesmannen ivaretar samordningsansvaret på en rekke områder, og har tatt konkrete initiativ i 2005 med tanke på samordning og samfunnsutvikling. Det er lagt stor vekt på veiledning og formidling av statlig politikk, både gjennom regionmøtene, kurs og konferanser for kommunene, i møter med den enkelte kommune og i høringsuttalelser til planer.

Flere samordningsarenaer er etablert:

* I forbindelse med NAV- reformen er det opprettet et eget samarbeidsforum i for Oppland som skal forberede reformen. Både fylkesmannen og assisterende fylkesmann Oppland deltar sammen med KS-lederen og en representant fra KS rådmannsutvalg, fylkestrygdedirektøren og fylkesarbeidssjefen. Fylkesmannen leder NAV Forum Oppland.

* Fylkesmannen i Oppland har, sammen med ni andre statlige virksomheter, satt i gang et tre-årig prosjekt med målsetting å øke verdiskapingen i næringslivet. Hvordan kan statlige etater bidra til økt konkurransekraft og vekst i næringslivet? er agendaen for prosjektet "Dialog StatBedrift".

* Fylkesmannen gjennomfører prosjektet "Effektiv planbehandling i Oppland" i samarbeid med KS Oppland og Oppland fylkeskommune. Målsettingen for prosjektet er å forenkle saksbehandlingen av arealplaner etter plan- og bygningsloven og å kvalitetssikre planinnhold og planprosesser.

Internt i embetet er det kommuneretta arbeidet organisert gjennom to strategiske grupper (Kommuneretta gruppe og Tilsynsgruppe) og et planteam.

* Kommuneretta gruppe har som mandat å samordne og utvikle arbeidsoppgaver innenfor områdene planarbeid, økonomi/omstilling og utviklings-/kompetansarbeid. Et sentralt aspekt

ved flere av tiltakene er å bygge ned avdelingsbarrierer og utvikle arenaer for tverrfaglig samhandling.

* Tilsynsgruppa har som sitt mandat å utarbeide en samordnet tilsynsplan og bidra til modell- og metodikkutvikling. Nettbasert tilsynskalender er tatt i bruk og tilsynsrapporter blir systematisk lagt ut på nettet.

* For behandling av plansaker er det i tillegg etablert et fast tverrfaglig team. Det arbeides også med å styrke samhandlingen med fylkeskommunen innenfor dette området.

61.2 Omstilling

Fylkesmannen har ønsket å støtte aktivt opp om kommunenes systematiske omstillings- og fornyelsesarbeid, og bidra til at forbedringsarbeidet lettere kan gis prioritet innenfor kommunenes økonomiske rammer. Derfor har embetet ørmerket skjønnsmidler til omstillingsprosjekter i kommunene med en egen søknadsprosedyre og en egen omstillingsside på internett. I 2005 ørmerket Fylkesmannen 12,4 mill. kroner til slike prosjekter. 41 ulike kommunale prosjekter har fått tilført midler fra denne potten. Det er gitt midler til blant annet utvikling av interkommunalt samarbeid innen ulike tjenesteområder, til organisasjonsutviklingsprosjekter, til utvikling og etablering av samarbeidsløsninger innen IKT og det er disponert midler til utvikling av nye styringsformer eksempelvis med basis i Balansert Målstyring.

Ved utgangen av 2005 avviklet embetet et to-årig engasjement som hadde fokus på effektivisering og omstilling i kommunene. Dette arbeidet videreføres gjennom de strategiske gruppene internt i embetet.

Gjennom "kommunebilder" har Fylkesmannen tilbudt kommunene en vurdering av situasjonen i den enkelte kommune, slik at kommunen selv skal kunne foreta justeringer/endringer til beste for innbyggerne. "Kommunebildene" er basert på KOSTRA-data, tilsynsrapporter og tilgjengelig statistikk og beskriver de mest sentrale tjenesteom-

rådene Fylkesmannen gjennomførte også i 2005 regionale møter med kommunene der ”kommunebildene” var utgangspunkt for dialog. ”Kommunebildene” ble godt mottatt av ledelsen i kommunene. De er også ment som bidrag til økt kunnskap om kommunene hos embetets egne ansatte. ”Kommunebildene” ligger på Fylkesmannens hjemmeside.

Rapport fra kommunestrukturprosjektet viser at 11 kommuner har bestemt seg for å utvikle seg videre som egne kommuner, men i et tett interkommunalt samarbeid. I tillegg kommer Valdreskommunene, der en folkeavstemning i fire kommuner høsten 2004 avklarte at kommunesammenslåing ikke var aktuelt. Gjøvik, Søndre Land og Vestre Toten; Lillehammer og Gausdal; Nord-Fron og Sel og Sel og Vågå, samt Gran og Lunner har gjort vedtak om å fortsette prosessen.

Det interkommunale samarbeidet er stadig under utvikling. Samarbeidet tar delvis form som samlokalisering, delvis som samarbeid mellom fagmiljøer på tvers av kommunegrensene. Det samarbeides om et bredt spekter av områder. Flere regioner har inngått avtale om felles landbrukskontor og felles IKT-tjenester. På skolesektoren er det et utstrakt samarbeid om Kunnskapsløftet, og felles barnevernskontor er under utprøving i en region.

IKT tas i økende grad i bruk i de interne arbeidsprosessene og for å løse interkommunale oppgaver. Kommunene har i liten grad anvendt IKT i et interaktivt samspill med innbyggerne gjennom nettbaserte tjenester. Norge.no sin kvalitets-test i 2005 viser at bare fem av fylkets kommuner hadde hjemmesider med en samlet poengsum som var lik eller bedre enn landsgjennomsnittet for slike hjemmesider.

Fra regionmøte i Nord-Gudbrandsdal

Kommune- økonomi

62.1 – Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

I løpet av 2005 ble kommunenes vedtak om årsregnskapet for 2004, årsbudsjett 2005 og vedtatte økonomiplaner kontrollert i forhold til Register om betinget kontroll (ROBEK). Gjennomgangen i 2005 ga ikke grunnlag for innmeldinger i registret for Opplands vedkommende. I løpet av året ble en kommune i fylket umeldt av registret, noe som innebærer at antallet ROBEK-kommuner i Oppland ble redusert fra to til en i løpet av 2005.

Fylkesmannen har i 2005 gjennomført lovlighetskontroll av vedtak om årsbudsjett i to kommuner (ROBEK-kommuner). Vedtakene ble ikke opphevet.

I løpet av året er ROBEK-kommunene fulgt opp spesielt fra Fylkesmannens side i form av møter og kontakt for øvrig. Det er rapportert spesielt til Kommunaldepartementet om oppfølgingen av disse kommunene i brev fra Fylkesmannen datert 11.07.05 og 13.12.05.

Fylkesmannen behandlet i 2005 to lånevedtak som begge ble godkjent.

Når det gjelder garantivedtak behandlet Fylkesmannen i 2005 ti saker hvorav alle ble godkjent.

Ingen vedtak om økonomiplaner ble tatt opp til lovlighetskontroll i 2005.

62.2 – Økonomiforvaltning – veiledning

ROBEK-kommunene i fylket har i løpet av året vært fulgt opp spesielt fra Fylkesmannens side. Tilknyttet lovlighetskontrollen av disse kommunenes budsjettvedtak er det i egne budsjettbrev gitt en vurdering og analyse av den finansielle stillingen.

Fylkesmannen har prioritert ressurser til veiledning tilknyttet KOSTRA i 2005. Dette gjelder både i forhold til rapportering og bruk av KOSTRA-data. I forhold til rapporteringen har kommunene fått oppgitt kontaktpersoner tilknyttet de ulike rapporteringsskjemaene. Når det gjelder bruk av KOSTRA-data har det vært deltakelse fra Fylkesmannen i arbeid i effektiviseringsnettverk som er etablert i fylket. Med bakgrunn i arbeid som er gjort hos andre fylkesmenn, er det ellers videreutviklet en kommunevis nøkkeltallspresentasjon som hovedsaklig er basert på KOSTRA-databasen. Denne statistikkmonitoren er lagt ut lett tilgjengelig på Fylkesmannens hjemmeside.

I 2005 har ei arbeidsgruppe hos Fylkesmannen i Oppland arbeidet med å utvikle kommunebilder. Bruk av KOSTRA-data spiller en sentral rolle i sluttproduktet. Høsten 2005 er arbeidet med kommunebilder for 23 av Opplands 26 kommuner fullført. Kommunebildene er presentert på regionsamlinger i 5 av 6 regioner i fylket. I tillegg er det utarbeidet regionvise kommunebilddokumenter som er presentert på Fylkesmannens hjemmeside. Fra kommunene er det gitt positive tilbakemeldinger på nytteverdien av kommunebildene. Det kan ellers nevnes at det på Fylkesmannens samling for kommunene den 18.05.05 fra embedets side ble presentert et Opplandsbilde som ga en status for økonomi og tjenesteyting i kommunene i fylket.

Fra embedets side har det vært gitt veiledning og blitt informert om kommuneproposisjonen, kommuneoppbygget i statsbudsjettet og om inntektssystemet. Fylkesmannen har i den sammenheng blant

annet deltatt med innlegg på kommunesamling i regi av KS-Oppland den 21.10.05. Fylkesmannen arrangerte selv en samling for kommunene med tema tilknyttet kommuneproposisjonen den 18.05.05. Fylkesmannen i Oppland har brukt hjemmesida aktivt som informasjonskanal på dette området.

Fylkesmannen har fordelt en restpott av skjønnsmidler for 2005, og fordelt mesteparten av skjønnsrammen for 2006. Fylkesmannens ulike fagenheter har vært involvert i arbeidet. Restpotten av 2005-rammen utgjorde 12,4 mill. kroner og ble i hovedsak fordelt til omstillings- og utviklingstiltak med spesiell vekt på interkommunale prosjekter. For 2006 har Fylkesmannen holdt igjen 9,7 mill. kroner av skjønsspotten til omstillings- og utviklingsprosjekter. Prosessen relatert til fordelingen av disse midlene ble startet opp i 2005. Det er sendt ut skriftlig informasjon og lagt

”
Fra kommunene er det gitt positive tilbakemeldinger på nytteverdien av kommunebildene

Kommunalrett og valglov

63.1 - Kommunalrett

Fylkesmannen har mottatt 2 krav om lovlighetskontroll etter kommuneloven § 59 nr.1 i 2005. Den første saken gjelder kommunestyrevedtak om salg av kommunal eiendom, som kan være i strid med EØS-bestemmelser om offentlig støtte. Fylkesmannen har søkt råd i departementet om behandlingsmåten. Den andre saken gjelder kommunestyrevedtak om intensjonsavtale for en kommunal eiendom. Kravet ligger til behandling i kommunestyret, iht. § 59 nr.2.

Fylkesmannen har tatt opp to saker til lovlighetskontroll etter § 59 nr. 4 på eget initiativ.

En avisredaktør ba fylkesmannen vurdere lovligheten av et generelt vedtak om stengte dører i et særskilt nedsatt strukturutvalg i forkant av budsjettarbeidet. Fylkesmannen konkluderte med at utvalgets møter var åpne så lenge taushetsplikt og personvern hensyn ikke tilsa konfidensiell behandling og lukkede dører. Kommunen mente at personvern hensyn forelå.

I den andre saken vurderte fylkesmannen lovligheten av at et formannskap hadde fattet hastedtak om midlertidig forskrift om bruk av fritidsbåt i forbindelse med vannsport-stevne fra og med neste dag. Kommunen var under press fordi arrangøren truet med

erstatningssak mot kommunen dersom stevnet måtte avlyses. Fylkesmannen konkluderte med at forskriften ikke tilfredsstilte formkravene i forvaltningsloven kap. 7, men ettersom stevnet allerede var i gang da saken kom opp, nøyde Fylkesmannen seg i sin etterfølgende kontroll av saken med en henstilling om korrekt behandling ved senere tilfelle.

63.2 Valglov

Fylkesmannen har holdt dagskurs for valgmedarbeidere på Otta og Fagernes i mai og på Lillehammer i august/september. På samlingen i mai tok en for seg valgarbeidet

i kommunene fram til og med ambulerende stemmemottak. Den siste samlingen var konsentrert om valgtingsopplegget, opptellingen og møtebokføringen. Alle kommunene var representert på den første samlingen. En kommune uteble på den siste.

Forvaltningsloven og offentlighetsloven

64 Forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

I 2005 behandlet Fylkesmannen fire avslag på innsyn etter offentlighetsloven.

Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommunestruktur

Fylkesmannen har ikke hatt saker etter inndelingsloven i 2005.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Se rapportering under 61.2

Bolig og bygningsrett

66.1 Byggesaker

1. Klagesaker etter plan- og bygningsloven (NB! Kun byggesaksdelen):

1.1 Klagesaker hvor fylkesmannen har truffet vedtak	Antall
a) Innkomne saker	28
b) Hvor mange vedtak ble truffet?	34
c) Hvor mange av underinstansens vedtak ble stadfestet fullt ut ev. delvis?	30

1.2 Hva var fylkesmannens behandlingstid på klagesakene for rapporteringsåret?	Antall uker
a) Lengste	27
b) Gjennomsnitt	11

1.3 Gjenstående saker pr. 31.12	Antall
a) Hvor mange saker gjenstod til behandling pr 31.12?	20

Til pkt.1.1. b Dette utgjør ca 25 % av våre klagesaker etter plan- og bygningsloven.

Til pkt.1.1. b Dette utgjør ca 25 % av våre klagesaker etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen prioriterer saker der det er gitt utsatt iverksettelse. Det har blitt redusert saksbehandlingstid på byggesaker i løpet av 2005. I 2004 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid 19 uker mot 11 uker i 2005.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Saker etter kapittel VIII i plan- og bygningsloven (ekspropriasjon) og oreigningsloven §§ 2 og 25:

2.1 Saker hvor fylkesmannen har truffet vedtak	Antall
a) Innkommne saker	1
b) Hvor mange vedtak har fylkesmannen truffet som førsteinstans?	2
c) Hvor mange vedtak har fylkesmannen truffet som klageinstans?	0
d) Hvor mange av underinstansens vedtak ble stadfestet fullt ut ev. delvis?	-

2.2 Hva var fylkesmannens behandlingstid på sakene hvor det var truffet vedtak i rapporteringsåret?	Antall uker
a) Lengste	20
b) Gjennomsnitt	14

2.3 Gjenstående saker pr 31.12?	Antall
a) Hvor mange saker gjenstod til behandling pr 31.12?	1

Innvandring og integrering

67.1 Statsborgersaker

Åtte saker er behandlet. I to av disse sakene var ikke vilkårene oppfylt.

67.3 Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere

Fylkesmannen behandlet fire klager i 2005 som alle ble avvist med den begrunnelse at den gjaldt personer som var bosatt før 1. september 2003 (Ikraft-tredelsestidpunkt for loven).

Helse- og sosialdepartementet

Folkehelsearbeid

71.1 Folkehelsearbeid generelt

Kontinuerlig - avholdt egen folkehelsekonferanse høsten 2005 i samarbeid med Oppland fylkeskommune, FM Hedmark og fylkeskommunen i Hedmark. Kontinuerlig, aktiv bruk av Fylkesmannens nettsider. Status som partnerskapsfylke, vår 2005. Utforming av "Opplandsresepten" – folkehelseprogrammet

71.2 Miljørettet helsevern

Ingen saker i 2005.

Kommunelege I i kommunene er minnet om saken ved e-postutsendelse i 2005.

Kommunelege I og Smittevernleger i kommunene er minnet om saken ved e-postutsendelse i 2005.

Vi har tatt initiativ på feltet under Smittevernkonferanse 2004. Blir gjentatt i mars 2006. Kontinuerlig gjennom deltagelse i planteam og uttalelser/veiledning i plansaker til kommunen. Ingen saker i 2005

71.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Kontinuerlig, aktivt bruk av media, internett, deltagelse i lokale folkehelsemøter, gjennom FYSAK og FYSIOTEK satsninger, tobakksforebyggende arbeid og røykeslutt, skolekonkurranser og kartlegging innen ernæringsområde

Implementeres også gjennom "Fysisk aktivitet og måltid i skolen", Egen satsning på prosjektprogram "Helsefremmende arbeidsliv" – offentlig institusjon og private bedrifter som målgruppe – nettverksbygging. Gjennomført i samarbeid med Oppland fylkeskommune og andre aktuelle samarbeidsinstanser.

Gjennomført både gjennom tildelinger "Midler til fysisk aktivitet som lavterskeltilbud", utforming av lokale FYSIOTEK i 8 kommuner, tett samarbeid

helse og FNFO.
Tildeling til 14 grunnskoler, gjennomført to – dagers nettverkssamling - alt i samarbeid med Oppvekst- og utdanningsavdelingen FM Oppland.

Egen satsning på helsefremmende videregående skoler i samarbeid med fylkeskommunen.

Mangler god implementering av retningslinjene i 2005. Eget kurs på området i løpet av 2006. God oppslutning og høy aktivitet til røykeavvenningsskurs, både lokalt og egne kurs til bedrifter. Tett samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelsen.

71.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

Gjennomført som sekundærtiltak, både med tanke på høy aktivitet på tiltak fysisk aktivitet og ernæring.

71.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Gjennomført ved egen konferanse ”Unghele” der underpunktene ble utdypet grundig. Gjennomført i samarbeid med FM Hedmark. Kompetansegivende kurs for allmennpraktiserende leger og sykepleiere. Midler fra Sosial- og helsedirektoratet

Primærhelsetjeneste

72.1 Fastlegeordningen og allmennlegetjenesten

Ingen kommuner er suspendert fra fastlegeordningen, men det har vært kontakt med to kommuner som hhv. har hatt få plasser ledig i 2005 eller hatt rekrutteringsvansker.

72.3 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Veiledning foretatt ved henvendelser pr. telefon samt i forbindelse med påstand fra ansatte om feilmedisinering av innsatte i Gjøvik fengsel. Dette medførte opprettelse av tilsynssak mot Gjøvik kommune. Etter gjennomføring av møter med

Gjøvik fengsel

de ansvarlige og involvert helsepersonell ble tilsynssaken avsluttet i januar 2006 uten kritikk av foreskrivningspraksisen.

Videre tiltak i forhold til implementering av veilederen vil bli ved gjennomføring av systemrevisjon ved begge fengslene med utgangspunkt i veilederens innhold. Tilsynene vil bli utført i løpet av første halvår 2006.

72.4 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger

Feltet må ses i sammenheng med Helsetilsynets oppdrag på området. Etter gjennomføring av en serie systemrevisjoner innen et felt, vil det alltid dukke opp overskuddsinformasjon og problematikk det knyttes forventninger til at tilsynsmyndigheten følger opp med overordnet myndighet. I dette tilsynet gjelder dette bl. a. vurderinger av hvordan Veileder - helsetjenestetilbud til flyktninger og asylsøkere, IS-1022, utgitt av Sosial- og helsedirektoratet, fungerer i praksis. Det er for øvrig kommet et tilleggsrundskriv (IS-22/2004) som supplerer nevnte veileder. Det er gitt oppdrag fra samme direktorat om nettopp å gi innspill dit om behov for nødvendige endringer/revisjon.

Punktene nedenfor ble meddelt Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) i eget brev:

1. Runde formuleringer i veilederen om rett til første kontakt med helsetjenesten, medfører ulik praksis, bl. a. med egenbetalingsbyrder som er belastende for de som kun mottar ordinær stønad som asylsøker.
2. Beskyttelseselementet og dokumenterte tendenser til ikke-intervensjon.
3. Forbehold om tidkrevende behandling kan tas med bakgrunn i at oppholdssaken er uavklart

Brevet til direktoratet avsluttes slik:

Det som er karakteristisk for den pasientgruppen det dreier seg om i dette tilfellet, er at de i liten grad bruker klageinstituttet, og derved blir tjenester til dem også lett salderingsposter. Dessverre

har det også åpenbart seg tendenser til en svært uheldig kultur blant enkelte helsepersonell og deres ledere preget av at asylsøkere og flyktninger er en byrde. Dette krever en spesiell respons fra tilsynsmyndigheter og overordnet faglig myndighet, slik at slike holdninger ikke blir en tilleggsbyrde for de som har valgt å forflytte seg over landegrensene.

72.8 Kjønnsløstelse

Bidra slik at veileder for helsepersonell i Norge om kvinnelig omskjæring blir tatt i bruk i kommunene. Spesielt i kommuner hvor det er grupper som praktiserer kvinnelig omskjæring; med følgende siktemål: I fokus på konferanse "Ungohelse"

72.10 Smittevern

Tatt initiativ i forhold til Legionella og lagt ut informasjon om Fugleinfluenza på Internett. Det har ikke vært avholdt smittevernkonferanse i 2005. (se rapport fra 2004; ny konferanse i mars 2006).

Sosialtjeneste

73.1 Lov om sosiale tjenester

Egen rapportering til Statens helsetilsyn på klagesaksbehandlingen. Ingen spesielle merknader utover at det er tett samarbeid med Helsetilsynet i fylket mht. saker med blandet innhold eller uklart hvorvidt det er LOS kap 4-tjenester eller helsehjelp klager omhandler.

73.3 Kompetanseutvikling og formidlingstiltak - generelt

Økonomirapport, jf. SHdir fullmaktsbrev for 2005 er sendt.

73.4 kompetanseutvikling i sosialtjenesten

I 2005 er det arrangert 3 samlinger med ledere i sosialtjenesten for å informere og stimulere til erfaringsutveksling og nettverksbygging. Et av temaene har også vært NAV- reformen.

Levekår

74.1 St. meld. nr. 6 (2002-2003)

Tiltaksplan mot fattigdom

Når det gjelder introduksjon av KIS-verktøyet har Fylkesmannen informert kommunene om dette. Mye av informasjonen har vært i form av nettpubliserings, noe vi har fått bra tilbakemeldinger om. Det har også vært møter om dette med sosiallederne i kommunene, der A-etat også var invitert. Det ser ut til at Oppland i landssammenheng ligger godt an mht bruk av dette kartleggingsverktøyet. Det er for øvrig rapportert om dette tidligere til Shdir.

Tiltaket "På vei til egen bolig" har medført to nettverkssamlinger for de største kommunene i Oppland og Hedmark, arrangert i samarbeid med Husbanken og fylkesmannen i Hedmark. Tre kommuner har fått midler til tiltak i boligsosialt arbeid, hvorav to kommuner kom i gang med dette arbeidet i 2005.

Økonomisk rådgivning: Halvårlig rapportering om embetets arbeid er gjennomført fra juridisk avdeling. Grunnkurs for økonomiske rådgivere ble arrangert des. 2005.

Spesialisthelsetjenesten

75.3 Lov om transplantasjon

Det har ikke vært behandlet saker etter "Lov om transplantasjon".

75.4 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Det har ikke innkommet saker om fritak fra forvaltningsmessig taushetsplikt.

75.6 Særfradrag

Noe økning i saksmengden og omfang av den enkelte sak (gjelder spesielt i grensesnittet mot Folketrygdens regler). Etter søk på Ephorte finnes 19 saksnumre for 2005.

75.8 Pasientjournaler

Ett arkiv fra avsluttet privatpraksis i allmenntilleggspraksis mottatt, men ikke avlevert.

Utviklingsoppgaver

76.1 Pleie- og omsorgstjenester

76.1.1 Kvalitet i pleie- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen i Oppland har gitt kommunene i Oppland 3 ulike opplæringstilbud i 2005 hvorav et tilbud videreføres i 2006. Opplæringstilbudene har som formål å gi ansatte i kommunene økt kompetanse innenfor ledelse, systematisk forbedringsarbeid og evaluering av kvaliteten på egen tjenester. 11 kommuner har benyttet seg av tilbudene i 2005. Til sammen har ca 100 kommunalt ansatte deltatt på kursrekker i 2005. Nedunder følger en kort presentasjon av kursrekkene

Fylkesmannen har i samarbeid med KS prosjektet "Flink med Folk" gjennomført opplæringskurs for ledere i pleie- og omsorgstjenestene i 8 kommuner i 2005. Til sammen har 42 ledere innenfor helse- og sosialsektoren fått opplæring. Målsetningen med opplæringen er at kommunene skal bli i stand til å utvikle systematisk veiledning som redskap for bedre ledelse i pleie- og omsorgssektoren. Fylkesmannen og KS gjennomførte en anbudsrunde for å få tak i kompetanse innenfor feltet og inngikk en avtale med Kallerud Kompetanse AS på Gjøvik. Det ble sommeren 2005 gjennomført en evaluering blant ledere som hadde gjennomført opplæringen. Ledernes gav god tilbakemelding på opplæringen, og tre av kommunene har utvidet opplæringen til å gjelde andre grupper av ledere i egen kommune.

Fylkesmannen har gjennomført kurs for tre kommuner innenfor temaet systematisk forbedringsarbeid innenfor pleie- og omsorgssektorene, med til sammen 55 deltakere. Gjennom kursene er deltakerne gitt kunnskap om hvordan de kan kartlegge, endre og måle kvaliteten på tjenestens arbeidsprosesser. Utgangspunktene for kursene har vært at kommunene har definert områder som skal forbedres.

Tre kommuner har i 2005 meldt seg på kurs i internrevisjon. Deltakere fra disse kommunene vil i 2006 få opplæring i internrevisjon som vil danne grunnlag for at de får økt kunnskap i hvordan de kan evaluere kvaliteten på egne tjenester.

På fylkesmannen i Oppland sin hjemmeside er det i 2005 blitt opprettet et eget område for kvalitetsutvikling. På denne siden presenteres de ulike kursene som tilbys av fylkesmannen. Det er også lagt ut et læringshefte i forbedringsarbeid og ulike verktøy som kan brukes i prosessforbedring på samme side

76.1.2 Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten

Gitt veiledning i tilknytning til klagesaker og motatte henvendelser. Der er gjennomført dagskurs med advokat i forvaltningsloven.

76.1.4 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

Det er få tilfeller i Oppland og alle er identifisert og status klarlagt.

76.3.2 Rusmiddelarbeid

Området er sett i sammenheng med Kompetanseutvikling i sosialtjenesten, dvs resultatområde 73.4. Fylkesmannen deltar tidvis i lokale/kommunale rusfora, og har i den sammenheng informert om erfaringer etter landsomfattende tilsyn i 2004. Fylkesmannen har fortsatt samarbeidet med Østnorsk kompetansesenter og Fylkesmannen i Hedmark, og sitter i arbeidsgruppa "Rusforum i Innlandet". Det har i samarbeid med ØKS og Fylkesmannen Hedmark blitt gjennomført to erfaringskonferanser knyttet opp mot rusreformen. Tre kommuner i Oppland fikk i 2005 utbetalt statsmidler til prosjekter for å bedre arbeidet mot rus. Dette gjaldt Gjøvik, Østre Toten og Jevnaker. Fylkesmannen er dertil representert i referansegruppe for rusprosjekt i Nord-Gudbrandsdal, og deltar i møter her.

Habilitering og rehabilitering

76.4.1 Koordinering og samhandling

Gjennom det landsomfattende tilsynet med kommunenes samordede tjenester til personer med behov for langvarige og koordinerte tjenester, kom det fram at mange kommuner ikke har denne koordinerende enheten på plass, og dette vil bli fulgt opp under videre kontakt med kommunene gjennom oppdrag gitt i 2006. Det samme er tilfelle med implementering av individuell plan, selv om det er få klager fra brukere på manglende plan.

Kvalitet og samhandling

77.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Bidrag til bekjentgjørelse og drøfting av samarbeidsavtalen mellom Sykehuset Innlandet HF og kommunene i sykehusets virkefelt.

77.2 Ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV)

Fylkesmannen har i 2005 initiert flere samordningsoppgaver. For å gjøre den svært omfattende NAV-reformen så vellykket som mulig i fylket, leder fylkesmannen NAV forum Oppland, der fylkesledelsen i NAV interim møter KS. Arbeidet med å sørge for at de snart fusjonerte statsetatene aetat og trygdeetaten kan møte kommunene i et jevnbyrdig partnerskap til beste for innbyggerne, vil aktualiseres ytterligere framover.

77.3 Individuell plan

Ingen særskilt aktivitet utover generell orientering ved klagesaker og henvendelser.

77.4 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Fylkesmannen har deltatt på samling i regi av sosial- og helsedirektoratet med 2 deltakere. Samlingen ble avholdt i Oslo og var en presentasjon av Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial – og helsetjenesten. Konferansen konkretiserte ikke

noe spesifikt oppdrag for Fylkesmennene i forbindelse med videreutvikling av strategien. Fylkesmannen har informert om strategien i møter med kommunene.

Kultur- og kirke- departementet

Tros- og livssynssamfunn

95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen i Oppland har i 2005 betalt ut kr 469 779,- i tilskudd til 17 tros- og livssynssamfunn. Tre trossamfunn fikk avslag på sin søknad. To fikk avslag på grunn av at de ikke hadde fått registrert seg i enhetsregisteret innen fristen og et trossamfunn sendte ikke inn fødselsnummer på sine medlemmer.

Vi har mottatt to klager, og begge disse er sendt videre til Kultur- og kirkedepartementet.

Omleggingen av tilskuddsordningen i 2005 har medført en god del korrespondanse mellom de ulike trossamfunn, departementet og Brønnøysundregistrene. Nye regler om at alle tros- og livssynssamfunn som søker om statstilskudd må være registrert i enhetsregisteret, og at alle må sende inn oversikt over fødselsnummer på sine medlemmer, har ført til at det har vært litt mer arbeid med disse sakene dette året. Fylkesmannen har hatt kontakten mot det enkelte trossamfunn og fungerer samtidig som en ”videreformidler” mellom det enkelte trossamfunn og Brønnøysundregistrere, når det gjelder innsendelse av medlemslister.

Det er ikke registrert nye tros- og livssynssamfunn i Oppland i 2005. Fylkesmannen har utstedt en attest om godtakelse av erklæring fra prest/forstander i trossamfunn, samt behandlet tre saker vedrørende bytte av prest/forstander.

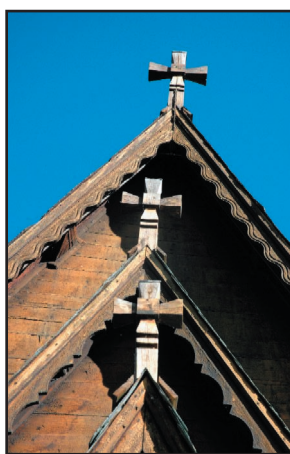
Lov om helligdager og helligdagsfred

97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Sju søknader om dispensasjoner i fm arrangementer er behandlet i 2005.

Når det gjelder ”typisk turiststed”, er en sak mottatt i 2004 og avsluttet med kunngjøring i 2005.

En sak er mottatt og fullt ut behandlet i 2005.

Detalj fra
Reinli stavkirke

BILDENE:

Side 1 Fra Bioenergigården, Gran

Side 4 Fra Gausdal mot Jotunheimen

Side 6 Fra felles kommunestyremøte Sel-Vågå

Side 7 Aetat/trygdeetat - Lillehammer

Side 8 Fra Søre Ål bo- og servicesenter

Side 10 Fra barnehage i Gausdal

Side 12 Hyttebygging i Hafjell, Øyer

Side 13 Fra åpningen Besseggen: Toralv Maurstad

Side 16: Fra øvelse, Sivilforsvaret, Starum

Side 17: Blåner fra Gausdal mot Mjøsa

Alle foto: Ivar Ødegaard, Fylkesmannen i Oppland

